

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Bc. Monika Jonkišová

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Vliv současné ekonomické krize na vývoj kriminality mládeže

Influence of Current Economic Crisis on Juvenile Delinquency Development

Student: Bc. Monika Jonkišová

Vedoucí diplomové práce: Ing. David Lenert, PhD., MBA

Ostrava 2010

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Monika Jonkišová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 00 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Vliv současné ekonomické krize na vývoj kriminality mládeže**
Influence of Current Economical Crisis on Juvenile Delinquency Development

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Kriminalita mládeže
 3. Ekonomické vlivy působící na kriminalitu mládeže
 4. Analýza kriminality mládeže
 5. Zhodnocení kriminality mládeže v současné ekonomické krizi
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 710 s. ISBN 80-7179-891-6.
MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 340 s. ISBN 80-7178-771-X.
ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality*. 3. přeprac. vyd. Praha: PA ČR, 2008. 108 s. ISBN 978-80-7251-270-6.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. David Lenert, Ph.D., MBA**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 30.04.2010

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně. Přílohy 1, 2 jsem převzala a upravila, přílohy 3, 4 jsem převzala a samostatně doplnila. Přílohu 5 jsem převzala beze změn.

V Ostravě dne 30. 4. 2010

.....

Bc. Monika Jonkišová

Obsah

1	Úvod	1
2	Kriminalita mládeže	3
2.1	Příčiny kriminality mládeže	4
2.1.1	Exogenní vlivy	4
2.1.2	Endogenní vlivy	10
2.2	Příčiny delikvence a kriminality	11
2.2.1	Rysy kriminality mládeže	11
2.3	Protiprávní činy mládeže	13
2.4	Kriminalita romské minority	14
3	Ekonomické vlivy působící na kriminalitu mládeže	16
3.1	Nezaměstnanost	16
3.1.1	Typy nezaměstnanosti	17
3.1.2	Nezaměstnanost v České republice	18
3.1.3	Důsledky nezaměstnanosti	19
3.1.4	Nezaměstnanost v krajích České republiky	20
3.1.5	Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji	22
3.2	Věková struktura obyvatel Moravskoslezského kraje	25
3.3	Státní sociální podpora	26
4	Analýza kriminality mládeže	29
4.1	Policie České republiky	29
4.1.1	Reforma policie	29
4.2	Statistiky o vývoji kriminality	30
4.3	Vymezení trestných činů	36
5	Zhodnocení kriminality mládeže v současné ekonomické krizi	42
5.1	Nezaměstnanost mládeže a kriminalita mládeže	42

5.2	Regresní a korelační analýza	44
5.3	Trestné činy mládeže v Moravskoslezském kraji	46
5.4	Prevence kriminality	49
5.4.1	Klasifikace prevence kriminality	50
6	Závěr	59

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

1 Úvod

Každý stát by si měl snažit chovat zodpovědně z hlediska minimalizace budoucího zvyšování kriminality, a to především z pohledu sociální prevence, pomocí které může ovlivňovat vývoj sociální politiky, rodinné politiky, vzdělávací politiky a výchovné politiky, politiky zaměstnanosti, zdravotní politiky, bezpečnostní politiky, politiky územního plánování, politiky urbanismu, politiky bydlení aj.

Za klíčové oblasti rozvoje preventivních aktivit kriminality je nutno považovat sféru rodiny, školy, zaměstnání a volného času. V určitých případech může mít kriminálně preventivní význam také poskytování sociálních podpor i jednorázová materiální a finanční pomoc. Primárním determinantem je výchova v rodině, která formuje osobnost člověka a jeho názory na život v rodině, v kolektivu a ve společnosti, učí budovat vztahy dítěte k sobě, k druhým, k světu, k hodnotám. Dítě přebírá od rodičů normy, hodnoty, vědomosti, dovednosti, způsoby řešení konfliktů a zastávání rolí. Mladý člověk by si měl z rodinné výchovy odnášet do života především správný vztah a úctu k základním principům a hodnotám společnosti. Výchovnou funkci má také škola, která by měla vybavovat žáky prosociálním chováním a kompenzovat nedostatky v rodinné výchově. Má vychovávat děti k odpovědnosti za sebe sama a k pocitu sounáležitosti s lidským společenstvím. K dalším faktorům, které působí na vývoj mladého člověka je působení okolí, ve kterém se pohybuje, vliv médií, alkoholismus, toxikomanie a neopomenutelným problémem je nedostatečné či neúplné vzdělání a nezaměstnanost.

Kriminalita je jevem, který narušuje harmonický vývoj společnosti, narušuje základní pravidla společenského řádu a lidského soužití. Působí společnosti i státu materiální a nemateriální škody, způsobuje jednotlivým obětem škody fyzické, psychické a společenské. Kriminalita vyvolává ve společnosti atmosféru strachu, nejistoty a nedůvěry.

Diplomová práce je zaměřena na ***kriminalitu mládeže***, která jako součást kriminality vůbec, je negativní sociální jev charakterizovaný porušováním právního řádu, jehož subjekty jsou mladí lidé. Je důležité na ni pohlížet se zřetelem k věku mladistvého, k jeho rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a stupni nebezpečnosti spáchaného činu.

Motivy, pohnutky a příčiny, které vedou mládež k této činnosti, protisociálnímu chování, jsou různorodé. Reklama nabízí mladým lidem mnoho produktů, které se jeví jako nepostradatelné a mnoho mladých lidí si tyto moderní věci chce opatřit, avšak

je pro ně obtížné si legálně obstarat dostatečné množství finančních prostředků, a proto sáhnou k trestné činnosti. Jejich skutky jsou často nepromyšlené, náhodné, jsou použity nevhodné nástroje či potřeby pro získání či ukrytí lupu nebo volba špatného času aj.

Druhá kapitola popisuje příčiny vzniku kriminality mládeže, blíže specifikuje působení exogenních a endogenních vlivů na rozvoj osobnosti jedince. Dále se zaměřuje na konkrétní příčiny, specifika a rysy delikvence a kriminality mladistvých. Tuto kapitolu uzavírá část, která se zaměřuje na protiprávní činy mládeže a opatření ukládána mladistvým na základě zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Třetí kapitola se zaměřuje na nezaměstnanost, jako jeden z nejdůležitějších ekonomických vlivů působících na kriminalitu mládeže, která je hodnocena v rámci krajů ČR, především v Moravskoslezském kraji. Další část kapitoly se zabývá demografickou strukturou obyvatelstva a strukturou dávek státní sociální podpory tohoto kraje.

Čtvrtá kapitola podává informace o reformě Policie ČR platné od 1. 1. 2010, kterou se mění její organizační struktura. Další část kapitoly zkoumá statistiky kriminality v rámci jednotlivých krajů a zabývá se množstvím trestných činů konaných nezletilými, mládeží a dětmi, které porovnává a hodnotí v rámci krajů i celé republiky.

V **páté kapitole** je sledována věková struktura uchazečů o zaměstnání a hodnocena kriminalita mládeže v závislosti na věku a druhu trestných činů v Moravskoslezském kraji v letech 2005-2009. V závěrečné části kapitoly je pozornost věnována prevenci kriminality a aplikaci preventivních opatření a odbor prevence MVČR.

Cílem této diplomové práce je analýza a vyhodnocení situace v oblasti trestné činnosti mládeže se zaměřením na současnou ekonomickou situaci. Praktická část práce je zaměřena na analýzu trestné činnosti mládeže v roce 2009 ve vyšších územně samosprávných celcích. Zabývá se vývojem nezaměstnanosti a trestné činnosti mladistvých v Moravskoslezském kraji v letech 2005-2009 a jejich vzájemné závislosti. Sekundárním cílem práce je vyvrácení nebo potvrzení hypotézy, která zní, že kriminalita mládeže v ČR tvoří 10% celkové kriminality.

V průběhu celé práce je využívána řada způsobů, postupů a prostředků, které umožňují nalezení nebo objasnění poznatků. Pro snazší pochopení je práce doplněna tabulkami, grafy a několika přílohami. Základem je studium pramenů, odborné literatury, která se zabývá problematikou kriminality a studium legislativních norem souvisejících s danou tématikou. Jsou zde používány metody komparace v časových řadách a jejich analýza. Pro práci byla také využita metoda průzkumu v terénu, tedy komunikace s vrchním komisařem PČR a pracovníkem ÚP v Ostravě za účelem získání potřebných informací.

2 Kriminalita mládeže

Kriminalita je jevem, který narušuje harmonický vývoj společnosti, narušuje základní pravidla společenského řádu a lidského soužití. Působí společnosti i státu materiální a nemateriální škody, způsobuje jednotlivým obětem škody fyzické, psychické a společenské. Kriminalita vyvolává ve společnosti atmosféru strachu, nejistoty a nedůvěry.¹

Kriminalita mládeže je záležitostí multidisciplinární problematiky, neboť zasahuje do věd normativních a společenských. Terminologie vychází z práva veřejného, především trestního ale i správního, z práva civilního tj. občanského a rodinného a společenských věd např. speciální pedagogiky, psychologie, sociologie atp.²

Vedle recidivy trestné činnosti z hlediska společenské nebezpečnosti je nejzávažnějším problémem četnost, dynamika a struktura trestné činnosti mladé generace (dětí ve věku 6 – 15 let, mladistvých od 15 do 18 let, přičemž nesmíme zapomínat na mladé dospělé od 18 do 30 let). Harmonický a nerušený rozvoj každé společnosti a její další budoucnost zajišťuje zdravý, harmonický a nedelikventní vývoj mladé generace. Výchovný proces a formování mladé generace pozitivním směrem neprobíhá automaticky, a to ani v případě ideálních společenských podmínek. Této problematice musí být věnována soustavná pozornost ze strany všech státních, hospodářských a společenských orgánů, organizací a institucí.

Každý stát by si měl snažit chovat zodpovědně z hlediska budoucího vývoje kriminality v zemi, měl by věnovat trvalou a soustředěnou pozornost formám a projevům sociálně-patologických jevů³ u dětí a mladistvých.

Trestná činnost mládeže je vážným společenským problémem a jejímu snížení a omezování by se proto měla věnovat stále velká pozornost. Jedním z nejzávažnějších problémů v boji s kriminalitou je trestná činnost mládeže. Mladí pachatelé rozšiřují okruh osob, potenciálních nositelů nebezpečí páchaní trestné činnosti i v budoucnosti. Kriminalita mládeže, jako součást kriminality vůbec, je negativní sociální jev charakterizovaný porušováním právního řádu, jehož subjekty jsou mladí lidé. Motivy, pohnutky a příčiny, které vedou mládež k této činnosti, protispoločenskému chování, jsou různorodé. Kriminalita by měla být podchycena již ve svých počátcích a to minimalizováním jevů, které k ní vedou.

¹ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 21.

² ZOUBKOVÁ, I. (2002), str. 11.

³ Jedná se o negativní společenské jevy, které se odchyľují od norem a hodnot akceptovaných společností. Mezi ně se řadí závislosti (na návykových látkách, hracích automatech), prostituce, sebevražednost, záškoláctví, útěky z domova, anarchismus, rasismus, xenofobie apod.

2.1 Příčiny kriminality mládeže

Kriminalita mládeže je projevem celé řady faktorů, ale také odrazem řady zvláštností této sociální skupiny. Žádný činitel nepůsobí izolovaně, ale vždy ve vzájemně propojených vztazích. Konkrétní projevy kriminality je potřeba zkoumat jako výsledek procesu vzájemného působení exogenních a endogenních⁴ faktorů.

2.1.1 Exogenní vlivy

Tyto vlivy působí na chování každého jedince ve společnosti, především mladistvé, a záleží pouze na něm, do jaké míry se jimi nechá ovlivnit. Exogenní příčiny se člení do několika skupin, které uvádí tabulka 2.1:

Tab. 2.1 Exogenní příčiny vzniku kriminality mladistvých

Obecná skupina	Podskupina
Působení rodiny	Špatná výchova
Působení okolí	Vliv okolí a party
	Vliv médií
	Alkoholismus, toxikomanie
Působení školy	Nedostatečný vliv školy
Vliv kvalifikace a vzdělání	Nedostatečné a neúplné vzdělání
Ekonomické důvody	Nezaměstnanost a nízký příjem

Zdroj: vlastní zpracování.⁵

Působení rodiny

Základem boje s trestnou činností mládeže je výchova v rodině. Zejména zde se vytváří počátky poznání a chápání složitých vztahových otázek jak v samotné rodině, tak ve společnosti. Odtud pramení a utvářejí se názory a morální kvality každého jedince. V prvním období člověka přísluší rodině rozhodující role při výchově plnohodnotného a odpovědného člena společnosti. Závisí na tom, jak dítě prožije dětství, kdo vede dítě za ruku v dětských letech, co se dostane do jeho rozumu a srdce z okolí, které je obklopuje. Od toho se v rozhodující míře odvíjí, jakým se stane člověkem v dospělosti. Není, a nikomu ani nemůže být lhostejné, vychovává-li rodina dítě s pokrokovými názory na život ve společnosti, nebo morálně i charakterově nestálého jedince s deformovanými názory na život v naší společnosti a svým způsobem tedy člověka, u kterého se tak mohou vytvořit předpoklady vedoucí k nerespektování a v krajním případě k porušování zákonů. Proto výchova v rodině

⁴ Vnějších a vnitřních faktorů.

⁵ CHMELÍK, J. (1998), str. 16.

nemá a ani nemůže mít soukromý charakter, ale je vážnou společenskou funkcí a plněním zodpovědné občanské povinnosti.

Velmi často v důsledku nesprávného pochopení cílů metod výchovy rodiče slepě dítě obklopují pohodlím, ochraňují jej od elementárních zátěží, snaží se dítěti maximálně ulehčit život a plnit mu jakákoliv přání. V důsledku toho vychovávají z dítěte samolibého člověka, postrádajícího jakékoliv pracovní návyky, neprojevujícího snahu čestně pracovat a čestně žít, a naopak se snahou dosáhnout pohodlného života a to i za cenu porušení zákona.

Proto výchova dětí v rodině především žádá, aby byl v rodině vytvořen harmonický soulad mezi rodiči a samozřejmě i mezi rodiči a dětmi. Příklad rodičů je totiž nejlepším výchovným prostředkem, který může v každém směru ovlivnit výchovu a tím i formování názorů na život v rodině, v kolektivu a společnosti.⁶

Výchova představuje rozhodující formativní vliv na to, co bychom mohli označit jako obsah osobnosti, tj. rysy a repertoáry chování, které realizují vztahy dítěte k sobě, k druhým, k světu, k hodnotám a dále vědomosti a dovednosti, které vznikají díky učení.

Při socializaci dítěte má těžkou nezastupitelnou roli nejen matka dítěte, ale i otec, podobně absence sourozenců, nebo naopak jejich neúměrný počet vzhledem k možnostem rodiny a také role prarodičů. Dítě se postupně učí především pozorováním a napodobováním projevů rodičů přebírat jejich normy, hodnoty, způsoby řešení konfliktů či zastávání rolí. Chybné informace či nevhodné postoje a činy pak výrazně poškozují mladého jedince a hluboce deformují jeho poznání. V pojetí výchovy se sjednocují představy o tom, co rodiče z dítěte chtějí mít a praktiky, jimiž toho chtějí dosáhnout.⁷

Naopak rozpory v rodině, a ještě hůře její rozpad, působí u dítěte vážné psychologické krize, oslabují rodičovský dohled nad výchovou a vytváří podmínky pro působení škodlivých vlivů na dosud ne zcela zformované názory dospívající mládeže a představy o vzájemných vztazích mezi lidmi, o morálních cennostech a úkolech jedince nebo kolektivu v podmínkách společnosti.

Naše společnost vynakládá značné prostředky a úsilí na výchovu mládeže a celé mladé generace. Výchova a formování společenských postojů mládeže, jejího správného politického přístupu k budování společnosti je nesnadnou a významnou povinností nejen rodičů, ale i vychovatelů, učitelů a všech lidí, kteří mladou generaci obklopují. Proto nesmíme nic ponechat náhodě, nic zanedbat při jejich výchově na život a vedení společnosti.

⁶ Zákon č. 94/1963Sb., o rodině ve znění zákona č. 315/2004Sb., §32.

⁷ SMÉKAL, V. (2002), str. 20.

Mladý člověk by si měl z rodinné výchovy odnášet do života především správný vztah a úctu k základním principům a hodnotám společnosti. V případech, ve kterých rodinná výchova takovou funkci neplní, podává tím větší předpoklady pro vznik kriminogenního prostředí.

Za základní kriminogenní faktory můžeme označit tyto:

- nepřipravenost rodičů na výchovné poslání – nedostatečné poznání, neplánované těhotenství,
- nechtěné dítě – duševní nepohoda stresované matky, neklidné a nestabilizované prostředí,
- rozvrácená rodina – nepřítomnost mužského či ženského vzoru v rodině, příchod nového partnera,
- závislost rodičů na alkoholismu, toxikomaniích a prostituci,
- kriminalita členů rodiny,
- nepřiměřená výchova dítěte a mladistvého – lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k prospěchu či k způsobu trávení volného času,
- pobyt dítěte v dětském domově – zanedbávání potřeb dítěte,
- preferování podnikatelských a jiných aktivit a angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou dětí.

Působení okolí

Vedle rodinné výchovy, která je významným základem při formování osobnosti mladého člověka a je rozhodující i pro jeho mravní vývoj, hraje neméně významnou roli ve výchově člověka vliv prostředí, ve kterém tráví svůj volný čas a osoby, se kterými se stýká.

Vlivem okolí a party se jedná zejména o starší osoby s narušeným chováním a to jak z řad mládeže, tak i dospělých. V období dospívání, kdy psychika dítěte v porovnání s fyzickou stránkou není dostatečně vyvinuta, je dítě náchylné nekriticky přijímat negativní vzory starších, kde hrají značnou roli také alkohol a drogy. Mezi nevhodným využitím volného času a delikvencí mládeže často existuje příčinná souvislost, protože přirozenou vlastností člověka je potřeba sdružovat se v kolektivu lidí.⁸ Tato vlastnost je umocněna u mládeže, která se sdružuje v partách a jiných společenstvích, které mohou být za určitých podmínek společensky nežádoucí zejména v případech, kdy parta vystupuje protispoločensky, agresivně, prosazuje rasovou nesnášenlivost apod. Příčina těchto negativistických postojů

⁸ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 385.

mladých lidí v partě je například v tom, že mladý člověk těmito postoji protestuje proti chybám a nedostatkům společnosti.

Mladý člověk, který ještě nemá dostatek zkušeností, velmi citlivě vnímá chyby a nedostatky okolí ve kterém žije. Snadno podléhá negativním vlivům jiných osob, včetně negativních protispolečenských vlivů a velmi snadno se integruje do určitého ideologického seskupení zejména v případech, kdy je takové seskupení řízeno silou osobností. Svou roli při integraci mladého člověka do party sehrává i jeho přirozená touha vyniknout nad svým okolím, touha být zajímavý, odlišovat se od ostatních, upoutat okolí apod. V prezentaci svého postoje je mládež podporována anonymitou party, která výrazně ovlivňuje stupeň agresivity v prosazování názoru a jednání. V partě je obvykle potlačen vlastní názor, který je nahrazen autoritativním názorem vůdce party. Tento vliv je patrný zejména u extrémistických seskupení, ve kterých mladí lidé prosazují názor vůdce, aniž by se zabývali obsahem a dopadem tohoto názoru. Za určující kriminogenní faktory proto můžeme označit tyto:

- silná vůdčí osobnost party,
- anonymita party,
- agresivnost party při prosazování své ideologie,
- sugestivní přebírání názoru.

Existuje však nepřeberné množství volnočasových aktivit, které by se daly využívat proti zabránění tvorby nežádoucích společenství. Jedná se o různé vzdělávací aktivity, zájmové kroužky, sportovní aktivity nebo jiné všestranně zaměřené aktivity. Pestrou škálu tohoto využití nabízí také centra volného času.

Dalším aktérem kriminální politiky mohou být také *média*, protože zajišťují veřejnou kontrolu a informovanost obyvatelstva. Na druhou stranu mohou být právě příčinou kriminality mladistvých.

Moc médií spočívá v tom, že se podílí na socializaci jednotlivce, na jeho včlenění do společnosti. Média působí na formování jedince i na utváření podoby společnosti a vztahů, které v ní panují. Každá společnost si hledá prostředky, jimiž jedinci předkládá hodnoty, o něž se opírá její struktura a fungování a normy, které upravují chování občanů.⁹

Sledování televize mezi dospívajícími a dětmi má ve vyspělých zemích stále vzestupný trend. Naopak klesl zájem mladistvých o četbu novin, časopisů, knih, o návštěvy výstav, divadel, galerií a o aktivní sportování. Televize působí negativně v oblastech

⁹ BURTON, G. (2001), str. 15.

zobrazování násilí a jeho zlehčování, vulgárního zobrazování sexu, zobrazování agresivity zaměřené proti některým náboženským, politickým, etnickým či jiným skupinám.

Mezi předpokládané, nikoliv prokázané, účinky médií patří změna postoje, myšlení a poznávání, kdy média modifikují postoje k druhým lidem a k nejrůznějším tématům. Média jsou dále schopna vyvolat nepodložené obavy a úzkosti týkající se dodržování zákonů a pořádku či veřejného zdraví. Ovlivňují lidi také tím, že v nich vyvolávají emociální odezvy. Média dokážou jednotlivci předložit normy, hodnoty a přijatelné vzorce chování, které mu umožní zapojit se do života příslušné společnosti, podporovat a prosazovat převažující pohled na svět a mají sklon věci zjednodušovat, aby přilákala pozornost příjemců atp.¹⁰

V poslední době se do popředí dostává také vliv počítačových her. Počítačové hry obsahující násilí nejvíce ohrožují děti školního věku a to asi do 12 let. Je to proto, že děti v tomto věku ještě dobře nedovedou odlišit reálnou a symbolickou rovinu zobrazovaného obsahu. Významnou roli zde hraje vizuální zpracování hry. Vizuálně prezentovaný příběh hry může být zpracován na tak vysoké úrovni, že jeho podobnost realitě je zcela mimořádná. Dítě pak má tendence vnímat dění ve hře jako něco skutečného.

Negativní roli sehrává *recidiva*, *alkoholismus* a jiné *toxikomanie*, které jsou jednou z mnoha příčin pro páchaní kriminálních deliktů. V souvislosti s těmito faktory je třeba zkoumat, kdo mladistvému umožnil požívání alkoholu nebo jiné omamné látky a jakou roli tato osoba má v chování a jednání mladistvého.

Působení školy

Škola je neoddělitelnou součástí výchovy mladého člověka a přímo působí na formování jeho osobnosti. Vytváří jeho základ materiální a citové hodnoty, které ho mají provázet celý život. K obecným cílům vzdělání patří rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti. Ve škole dochází k získání všeobecného vzdělání nebo odborného vzdělání, pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost, pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti. Škola je zaúkolována utvářením vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého, poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel

¹⁰ BURTON, G. (2001), str. 357.

vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku, získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.¹¹

Škola v některých případech může působit jako katalyzátor kriminogenních faktorů rodiny. Vztah dítěte ke škole je do značné míry ovlivňován osobností učitele a celkovou organizací školní výuky. Za základní kriminogenní faktory ve školské výchově lze označit především tyto:

- nepravidelná školní docházka,
- špatný prospěch,
- nevhodné chování žáků,
- arogantní přístup učitele k žákům,
- špatná spolupráce rodičů se školou,
- nedostatečná kontrolní a pedagogická činnost školy.

Vliv kvalifikace a vzdělání

Rodiny mladých pachatelů jsou často charakterizovány celkovou nízkou vzdělaností úrovní. Největší část rodičů má pouze základní vzdělání, a to nedokončené, příp. zvláštní školu, a proto je v rodinách význam vzdělání podceňován. Řada delikventní mládeže má nedostatečné anebo neúplné vzdělání tj. nemá ukončeno základní vzdělání. U některých z nich je zjišťována podprůměrná inteligence, která se projevuje v nedostatku sebekritičnosti, scestných zájmech na jedné straně a naopak pocit podceňování na straně druhé. To bývá často spojeno se snahou upoutat na sebe pozornost za každou cenu. Nedostatečné vzdělání determinuje k vykonávání pouze nekvalifikovaných, špatně placených manuálních činností, a proto jsou tyto lidé často nezaměstnaní, práci nemohou sehnat, nebo ji nehledají a nemají konkrétní představy o životní perspektivě a to ani v relativně blízké budoucnosti.¹²

Ekonomické důvody

K těmto vlivům se řadí nízký příjem, který může také souviset s kriminalitou a má obdobné důsledky jako nezaměstnanost. Jedná se především o nízkou materiální základnu a omezenou spotřebu. Za této situace se kriminalita může stát pro mnohé přitažlivým východiskem, protože právě špatně placená práce může být z finančního hlediska

¹¹ Zákon č. 383/2005 Sb., školský zákon, ve znění zákona č. 383/2005 Sb., §2.

¹² NOVOTNÝ, O. (2008), str. 395.

méně výnosná než dobře prováděná kriminalita. Aby kriminalita stále nevzrůstala, hodnota práce pro jednotlivce i pro společnost by měla být vyšší než ziskovost kriminality.

V praxi se můžeme setkat i s takovou situací, že lidé, kteří pobírají sociální dávky, mají vyšší příjem než lidé, kteří pracují. Jedná se samozřejmě o profese, které jsou vykonávány se základním nebo neúplným středním vzděláním. Typickým příkladem mohou být různé etnické menšiny. Sociální dávky poskytované státem jsou pro mnohé rodiny s několika dětmi výhodnější, než nízká mzda, kterou by mohli obdržet jako nekvalifikovaní dělníci.

2.1.2 Endogenní vlivy

Dispozice k delikventnímu jednání mohou pramenit rovněž z biologických determinant v oblasti genetické. Člověk si narozením přináší na svět určité dispozice, z nichž jsou některé více rizikové.

Mezi vrozené rizikové faktory patří zejména lehká mozková dysfunkce (dále LMD).¹³ Dítě, které je postiženo LMD, vyžaduje podstatně větší výchovnou pozornost než jeho vrstevníci a jeho řádná socializace je podstatně obtížnější. Při nevhodném výchovném působení mohou dispozice k neadekvátnímu jednání přerůst až do delikvence. Alkohol a ostatní nealkoholové drogy mají vliv na reakce jedinců i z hlediska biologických vlivů možného kriminogenního chování. Nejnebezpečnější biologicky podmíněnou reakcí na alkohol je agresivita fyzická i verbální. Z hlediska kriminologie mají význam v pozadí různých sociálně-patologických způsobů chování biologické anomálie či odlišnosti poznamenávající vzhled člověka nebo jeho zdravotní stav. Frustrace potřeb handicapovaných osob může někdy přerůst do různých druhů neadekvátního jednání. O volbě adekvátního nebo neadekvátního jednání člověka do značné míry rozhodují jejich psychické charakteristiky. Jednání mladých lidí je závislé také na jejich charakteru, temperamentu, mravní a názorové orientaci, jež se vytváří v procesu rozumového, volného a citového utváření osobnosti.

¹³ LMD vzniká jako následek poškození centrální nervové soustavy a projevuje se psychomotorickým neklidem, nerovnoměrným vývojem intelektových schopností, poruchami koncentrace, pozornosti, psychickou labilitou, změnou nálad, hyperaktivitou, malou vytrvalostí, impulzivním jednáním, tělesnou neobratností a poruchami vnímání.

2.2 Příčiny delikvence a kriminality

Příčiny a podmínky delikvence¹⁴ dětí, kriminality mladistvých i kriminality mladých jsou obdobné jako u kriminality dospělých, ale existují zde některé zvláštnosti, které ovlivňují zvláště kriminalitu dětí, mladistvých i mladých dospělých. Je nutno konstatovat, že kriminalita dětí, mladistvých i mladých a do jisté míry i mladých dospělých má svá specifika, která zvláště vystupují do popředí, ve velkých městech a průmyslových aglomeracích. Proto také v boji proti kriminalitě mladé generace, kde musí být nesporně využito všech dostupných a účinných forem boje proti kriminalitě vůbec, je vyžadováno, aby se využívalo uplatňování specifických přístupů. Zvláště významné je pak hledání nových specifických forem prevence, profylaxe a výchovného působení na úseku boje proti kriminalitě celé mladé generace, zejména pak dětí a mladistvých. Z tohoto zorného úhlu je také nutné přistupovat ke každodennímu řešení úkolů Policie a v rámci ní pak i úkolů kriminální služby Policie v boji proti delikvenci dětí, mladistvých a kriminalitě mladých dospělých. V neposlední řadě vystupuje v této souvislosti do popředí i otázka boje proti kriminalitě páchané mládeží, otázka ochrany mládeže před alkoholovou, ale zejména nealkoholovou toxikomanií a otázky ochrany mladé generace před negativními jevy.

2.2.1 Rysy kriminality mládeže

Mezi typické rysy a projevy trestné činnosti mladých lidí patří nedostatečná plánovitost přípravy trestného činu. Páchají skutky bez promyšlené dlouhodobější přípravy, o čemž svědčí náhodnost místa, na kterém byl trestný čin spáchán, použití nevhodných nástrojů či potřeb pro získání či ukrytí lupu, volba špatného času pro provedení deliktu, nedokonalá konspirace a zastření stop. V neposlední řadě k tomuto patří i potřeba pochlubit se svými činy na veřejnosti nebo vrstevníkům, což mnohdy vede k jejich dopadení. Mladí pachatelé se často nechávají svést náhle vzniklou situací či podnětem a nedoceňují vzniklé nebezpečí. Mnohdy u nich hraje roli touha po dobrodružství a soutěživost i snaha prověřit si své síly a dovednosti. Trestná činnost se pak stává osvědčením obratnosti, mrštnosti, rychlosti, schopnosti jednat v zátěžových situacích, soběstačnosti a sebeprosazením.¹⁵

Dalším znakem kriminality mladých je neschopnost odložit uspokojení svých potřeb na pozdější dobu nebo se některých potřeb vzdát, a proto pachatelé nečekají na vhodnou příležitost, ale uskutečňují trestnou činnost bez velkých odkladů. U mladých pachatelů se lze

¹⁴ Pojem obecně označující protiprávní jednání.

¹⁵ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 381.

dále setkat s brutálním násilím. Často se vyšetřovatelé trestných činů setkávají s případy, kdy samotná hodnota věci je neúměrně nízká v porovnání se škodou, která vznikla při vloupání do objektu, automobilu atp. Opět není pro pachatele důležitější zisk, ale samotné provedení loupežného činu, kterým se pachatel snaží potvrdit si své schopnosti, prosadit se, přinutit, aby jej někdo poslouchal, chce zažít dobrodružství a získat uznání ve své vrstevnické skupině.¹⁶

Objektem zájmu či předmětem útoku se stávají hlavně věci atraktivní pro mladé lidi, které jsou módní, nebo slouží k naplňování určitého životního stylu. Strana nabídky je podporována tlakem reklamy, avšak je obtížné si legálně obstarat dostatečné množství finančních prostředků. Pachatelé nejsou schopni odolat lákadlům a provádí nelegální trestnou činnost tím, že odcizují dopravní prostředky – auta, motocykly, kola – jejich vybavení, alkohol, cigarety, léky, módní oblečení, zbraně, počítače aj. Stále častěji je majetková trestná činnost spojena s potřebou mladých toxikomanů získat si prostředky na obstarání návykových látek.

Zvláštním typem trestné činnosti mládeže je vandalismus neboli bezdůvodné ničení veřejného nebo soukromého majetku a šikanování, které se zaměřuje na psychické nebo fyzické týrání či ubližování jiným lidem.

Dalším znakem projevů mladých pachatelů je zneužívání sdružovacího práva a tíhnutí k extremistickým skupinám, provádění trestných činů ve skupinách vrstevníků, páchání trestných činů pod vlivem asociálních životních stylů a různých druhů závislostí. Pro mladistvé pachatele je příznačné dřívější zahajování sexuálního života a promiskuitní životní styl, což se v oblasti mravnostní kriminality projevuje větší frekvencí trestného činu pohlavního zneužívání. Děti a mladiství se stále častěji podílí na prostituci, výrobě a distribuci pornografických materiálů.¹⁷

Jedním z dalších specifíků trestné činnosti mládeže jsou skutky, které pramení z neopatrnosti, nezkušenosti nebo nebezpečného experimentování. Děti a mladiství mají na svědomí značnou část požárů a výbuchů a podílí se na anonymních telefonátech, které ohlašují fiktivní situace obecného ohrožení – bomby ve škole.

¹⁶ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 382.

¹⁷ Viz též NOVOTNÝ, O. (2008), str. 387.

2.3 Protiprávní činy mládeže

Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na pachatele takového činu užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem. Řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů a řídí se zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Opatření uložené podle tohoto zákona musí přihlížet k osobnosti toho, komu je ukládáno, včetně jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a stupni nebezpečnosti spáchaného činu. Politické, národní, sociální nebo náboženské smýšlení mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let, jeho rodiny nebo rodiny, v níž žije, anebo způsob výchovy mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let nemůže být důvodem k uložení opatření. Je třeba postupovat s přihlédnutím k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti osoby, proti níž se vede, aby její další vývoj byl co nejméně ohrožen a aby projednávané činy a jejich příčiny i okolnosti, které je umožnily, byly náležitě objasněny a za jejich spáchaní byla vyvozena odpovědnost. Řízení je přitom třeba vést tak, aby působilo k předcházení dalším protiprávním činům.¹⁸

Mladistvý, který v době spáchaní činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění. Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění. Mladistvému lze uložit pouze některá opatření:

- výchovná opatření,
- ochranná opatření,
- trestní opatření.¹⁹

¹⁸ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve zpp., §3.

¹⁹ ZOUBKOVÁ, I. (2002), str. 112.

Soud pro mládež může upustit od uložení trestního opatření mladistvému, který spáchal provinění menší nebezpečnosti činu pro společnost, pokud jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě.

Výchovná opatření usměrňují způsob života mladistvého a tím podporují a zajišťují jeho výchovu. Mezi tato opatření se řadí dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou.

Mezi **ochranná opatření**²⁰ patří ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Jejich účelem je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před páchaním provinění mladistvými.

Trestní opatření²¹ může soud pro mládež uložit v různých formách a to jako obecně prospěšné práce, peněžitě opatření, peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem nebo odnětí svobody nepodmíněně. Trestní opatření uložené podle tohoto zákona v návaznosti na trestní zákon musí vzhledem k okolnostem případu a osobě i poměrům mladistvého napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého. Výkonem trestního opatření nesmí být ponížena lidská důstojnost.

2.4 Kriminalita romské minority

V rámci kontroly kriminality je třeba věnovat pozornost kriminalitě Romů. Dnes je však vydáno informační embargo a je obtížné získat ověřené informace týkající se Romů, protože byly zrušeny statistiky, které evidovaly vztah etnicity a kriminality, porodnosti, sociálních podpor aj.²² Statistická data jsou k dispozici pouze od roku 1994 a od poloviny devadesátých let údaje o kriminalitě romské minoritě nejsou uveřejňovány a lze o ní vytvářet pouze odborné odhady. Neinformovanost o tomto tématu a mlčení může vyvolat dojem, že je skutečně co skrývat. Dalším problémem, který ztěžuje objektivitu informací o romské kriminalitě, je skutečnost, že není znám skutečný počet Romů, protože se při SLDB k romské národnosti přihlásilo pouze necelých 12 000 občanů, zatímco odhady jsou více

²⁰ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže ve zpp., §21.

²¹ ZOUBKOVÁ, I. (2002), str. 113.

²² BAKALÁŘ, P. (2003), str. 89.

než dvacetinásobně vyšší.²³

Z kulturně hodnotového zaměření romského etnika je patrné, že jejich tradiční hodnoty se netýkají zájmů o vstřícné soužití s majoritou, neuznávají hodnoty jako je vzdělání, soutěživost a prosazování se ve společnosti. Nevnímají jako důležité ani hodnoty spojené s prací a vztah k majetku druhých.

Dílčí závěr

Tato kapitola popisuje příčiny a podmínky vzniku kriminality mládeže, které jsou blíže specifikovány působením exogenních a endogenních vlivů. První část kapitoly blíže popisuje exogenní vlivy, mezi které patří působení rodiny, okolí a školy, vliv kvalifikace a vzdělání, ekonomické důvody, a endogenní vlivy, které pramení z biologických determinant v oblasti genetické.

Druhá část se zaměřuje na konkrétní příčiny delikvence a kriminality a popisuje specifika, kterými je ovlivněna kriminalita dětí, mladistvých i mladých dospělých. Dále se věnuje konkrétním rysům kriminality této skupiny.

Další část kapitoly se zabývá protiprávními činy mládeže, které by měly být ukládány mladistvým v závislosti na jejich věku, rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a měly by být přiměřené povaze a stupni nebezpečnosti spáchaného činu. Opatření lze mladistvým uložit na základě zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, jedná se o výchovná opatření, ochranná opatření nebo trestní opatření.

V poslední části kapitoly je věnována pozornost kriminalitě romské minority, kterou je problematické hodnotit z důvodu nedostatku statistických informací.

²³ ZOUBKOVÁ, I. (2002), str. 29.

3 Ekonomické vlivy působící na kriminalitu mládeže

Kriminalita mladistvých je řízena negativními důsledky pro sociální a ekonomický rozvoj, zejména v ekonomické krizi, politické nestabilitě a při oslabení velkých institucí včetně státu, systému veřejného vzdělávání, systému veřejné podpory a rodiny.

Socio-ekonomická nestabilita je často spojována s vysokou nezaměstnaností a nízkými příjmy mezi mladými lidmi, které mohou působit jako vliv, který zvyšuje jejich zapojení do trestné činnosti.

3.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jev, který s sebou přináší negativní ekonomické a sociální důsledky a patří k největším problémům tržních ekonomik. Ztráta zaměstnání může být jednou z nejvíce stresujících ekonomických událostí v životě člověka. Většina lidí spoléhá na své výdělky z práce pro udržení životní úrovně a mnoho lidí nevidí v práci pouhý příjem, ale také smysl svého konání. Ztráta zaměstnání znamená snížení životní úrovně dnes, nejistotu do budoucna a ztrátu sebeúcty.²⁴ Mezi ekonomické dopady nezaměstnanosti se řadí ztráta statků a služeb, které by mohly být nezaměstnanými vyrobeny a zvyšující se náklady na nezaměstnanost. Tyto náklady zatěžují státní rozpočet a jsou tvořeny např. sociálními dávkami, podporou v nezaměstnanosti a výdaji na rekvalifikaci. Mezi negativní sociální důsledky patří pokles životní úrovně nezaměstnaného a jeho rodiny, ztráta kvalifikace, stres, zdravotní problémy, alkoholismus a rostoucí míra kriminality. Při vysoké nezaměstnanosti v zemi není využita část zdrojů a dochází k ztrátě hrubého domácího produktu ekonomiky.²⁵

Jde se o stav, kdy se část pracovních sil nachází mimo výrobní proces a služby. Ukazatel, který hovoří o stavu a vývoji nezaměstnanosti se nazývá míra nezaměstnanosti – je to podíl nezaměstnaných, kteří aktivně o nalezení zaměstnání usilují, na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, vyjádřený v procentech. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo jsou lidé, kteří buď pracují, nebo jsou nezaměstnaní, ale aktivně hledají práci. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo jsou všichni lidé, kteří zaměstnání nemají a práci aktivně nehledají.

²⁴ MANKIW, N. (2000), str. 547.

²⁵ JUREČKA, V. (2004), str. 112.

3.1.1 Typy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se dělí z hlediska dobrovolnosti na nezaměstnanost dobrovolnou a nezaměstnanost nedobrovolnou. Pracovní síly dobrovolně nezaměstnané jsou ty, které o práci vědomě neusilují, jsou dostatečně ekonomicky zabezpečeny, preferují volný čas nebo ztratily naději, že zaměstnání najdou. Nezapočítávají se do ekonomických statistik a míry nezaměstnanosti. Nezaměstnanost nedobrovolná je charakterizována stavem, kdy lidé aktivně usilují o nalezení zaměstnání.

Podle příčin vzniku nezaměstnanosti a podle jejich projevů v ekonomice rozlišujeme tři typy nezaměstnanosti:²⁶

- frikční nezaměstnanost,
- strukturální nezaměstnanost,
- cyklická nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost je dobrovolná krátkodobá nezaměstnanost, která vzniká např. stěhováním lidí při následování svého partnera, hledáním lépe vyhovujícího pracovního uplatnění nebo hledáním prvního zaměstnání po absolvování školy. Spočívá v nedokonalé mobilitě a špatné informovanosti o pracovních příležitostech. Tento typ nezaměstnanosti je neodstranitelný z tržní ekonomiky, lze jej ovlivnit zlepšením informovanosti a opatřeními k usnadnění mobility, kterou omezuje nedostatek volných bytů. Určitá frikční nezaměstnanost je žádoucí, neboť to, že si lidé najdou zaměstnání, ve kterém budou spokojeni, zvýší jejich produktivitu a tím i produktivitu celé ekonomiky.²⁷

Frikční nezaměstnanost je nezaměstnanost dobrovolná, kdy si lidé hledají lépe placenou práci a vyhledávají existující neobsazená pracovní místa.²⁸

Strukturální nezaměstnanost je vyvolána technickým pokrokem a rychlejším rozvojem ekonomiky, než je rozvoj vzdělávacího systému. Vzniká v důsledku nesouladu mezi kvalifikačními požadavky na různé druhy prací a volnými pracovními místy v daném místě na straně jedné a existující kvalifikací pracovních sil a územní alokací pracovních sil na straně druhé. Strukturální nezaměstnanost je nedobrovolná a trvá déle než frikční nezaměstnanost, protože lidé musí získat novou kvalifikaci, nebo se musí přestěhovat.²⁹ Týká se celých odvětví nebo oblastí, je dlouhodobá a v některých oblastech vysoká. Problémem

²⁶ JUREČKA, V. (2004), str. 117.

²⁷ LIŠKA, V. (2002), str. 393.

²⁸ HELÍSEK, M. (2002), str. 184.

²⁹ SEKERKA, B. (2007), str. 281.

vzniku tohoto typu nezaměstnanosti je nedostatečná rekvalifikace pracovní síly a bývá regionálně velmi odlišná. Strukturální nezaměstnanost má nejvíce negativních dopadů na ekonomiku.

Cyklická nezaměstnanost je spojena s hospodářským cyklem tzn. v období recese roste a v období konjunktury se snižuje. Délka jejího trvání je proměnlivá a řídí se délkou aktuálního ekonomického cyklu. Jedná se o nedobrovolnou nezaměstnanost. Do tohoto typu se řadí také **sezónní nezaměstnanost**, která je nedobrovolná a je spojena se sezónními výkyvy např. ve stavebnictví, v zemědělství, v cukrovarnictví apod. Z časového hlediska se dělí nezaměstnanost na:

- krátkodobou – do 3 měsíců,
- střednědobou – do 12 měsíců,
- dlouhodobou – nad 12 měsíců.

3.1.2 Nezaměstnanost v České republice

V tržní ekonomice není možné dlouhodobě udržet plnou zaměstnanost, aniž by došlo k akceleraci míry inflace. Změny ve vývoji míry nezaměstnanosti v průběhu let 2000-2008 jsou uvedeny v tabulce 3.1.

Tab. 3.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR v letech 2000-2009 (v %)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Míra nezam.	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Z tabulky lze vyvodit, že vývoj míry nezaměstnanosti měl kromě roku 2004 klesající trend. Hospodářský růst byl doprovázen rostoucí poptávkou po práci, což je velmi nestálá veličina. Ke snížení míry nezaměstnanosti přispěla také tvorba nových pracovních míst. Tento příznivý vývoj se však s nástupem roku 2009 změnil a došlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti.

Výše uvedená tabulka podává obraz o vývoji nezaměstnanosti v situaci, kdy ke konci roku 2008 situace na trhu práce signalizovala přechod ekonomiky do sestupné fáze ekonomického cyklu. Počet volných pracovních míst se snižoval a počet nezaměstnaných začal v závěru roku růst.

Počet volných pracovních míst se rychle snižoval, míra sezónně očištěné nezaměstnanosti se začala zvyšovat a počet zahraničních pracovníků začal klesat. Docházelo

k výraznému zpomalení růstu mezd a v průběhu roku docházelo ke zvyšování ukazatele míry nezaměstnanosti. Trendem byla stále narůstající nezaměstnanost. Příčinu trvajících růstového trendu tohoto indikátoru nezaměstnanosti lze vidět ve zřetelném snižování zaměstnanosti zejména v průmyslu v důsledku pokračujícího výrazného poklesu produkce a zakázek zejména v terciárním sektoru, prohlubující se pokles počtu odpracovaných hodin především v hlavním zaměstnání na plný úvazek tj. zkracování délky pracovní doby zaměstnavatelem.³⁰

3.1.3 *Důsledky nezaměstnanosti*

Důsledky nezaměstnanosti je možno rozdělit do dvou oblastí. První oblastí jsou důsledky *ekonomické*, které jsou představovány ztrátou z produkce v podobě rozdílu mezi skutečným a potenciálním produktem. Jde o dopad cyklické nezaměstnanosti, která je spojena s efektivní alokací práce. Ekonomickým dopadem je také snížení nebo ztráta kvalifikace pracovníků a tedy snížení zdroje ekonomického růstu. Druhou oblast tvoří dopady *sociální*, kdy se po opakovaných neúspěších při hledání práce a s rostoucí dobou nezaměstnanosti u člověka může objevit klesající zájem o práci.³¹ Zvyká si na pobírání sociální podpory a disponování s volným časem. Negativním důsledkem jsou změny ve vnímání času a rozbití struktury dne nezaměstnaného. Čas ubíhá pomaleji než v zaměstnání, struktura dne je narušena a po nějaké době dochází ke splynutí všedních dní a víkendů. Čas v životě nezaměstnaného začíná hrát vedlejší roli a je zaplňován nudou. Paradoxem je, že právě neomezené množství volného času zabraňuje nezaměstnaným ho účelně využívat, protože v dnešním komerčně orientovaném světě jsou k využívání volného času nutné peníze, jež nezaměstnaný obvykle nemá. Se ztrátou zaměstnání je obvykle spojen i pokles životní úrovně. S růstem nezaměstnanosti se může zvyšovat počet trestných činů, pomocí nichž si někteří nezaměstnaní pokoušejí opatřit finanční prostředky nutné k obnovení původního životního standardu. Nárůst kriminality vyvolá zvýšené výdaje ze státního rozpočtu na zajištění policejních služeb, soudnictví příp. vězeňské služby.

Ztráta zaměstnání vede také k sociální izolaci. Nezaměstnaného může postihnout ztráta kontaktů, společenské prestiže nebo autority v rodině. Nezaměstnanost může zcela rozbít a narušit vztahy mezi jednotlivými členy rodiny.³²

³⁰ Zpráva o inflaci ČNB, 2009.

³¹ HELÍSEK, M. (2002), str. 194.

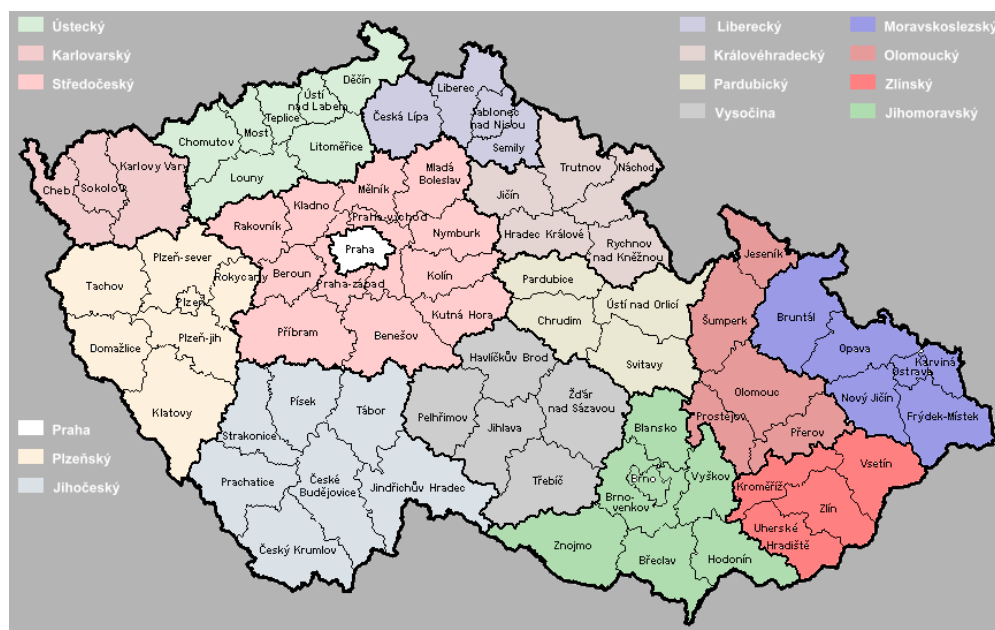
³² JUREČKA, V. (2004), str. 113.

3.1.4 Nezaměstnanost v krajích České republiky

Před vstupem ČR do EU došlo k vymezení statistických územních jednotek pro potřeby zavedení klasifikace NUTS v ČR, které bylo provedeno Českým statistickým úřadem, po dohodě s Eurostatem, na základě usnesení vlády České republiky č. 707/1998 ze dne 26. října 1998. Výchozím materiálem byl ústavní zákon č. 347/1997 Sb., ze dne 3. prosince 1997, o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb. Podrobnější informace o rozdělení krajů na jednotky NUTS a LAU je uvedena v příloze 1.

Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS vstoupila v České republice v platnost dnem 1. ledna 2000. Nahradila do té doby platný číselník krajů a okresů a zavedla systém klasifikace územních statistických jednotek používaný v zemích EU. Současně podchytila nově vzniklé územně správní uspořádání České republiky, která byla rozdělena na 14 krajů. Mapku těchto vytvořených krajů znázorňuje obr. 3.1.

Obr. 3.1 Mapa krajů

Zdroj: převzato z www.czechotourism.cz.

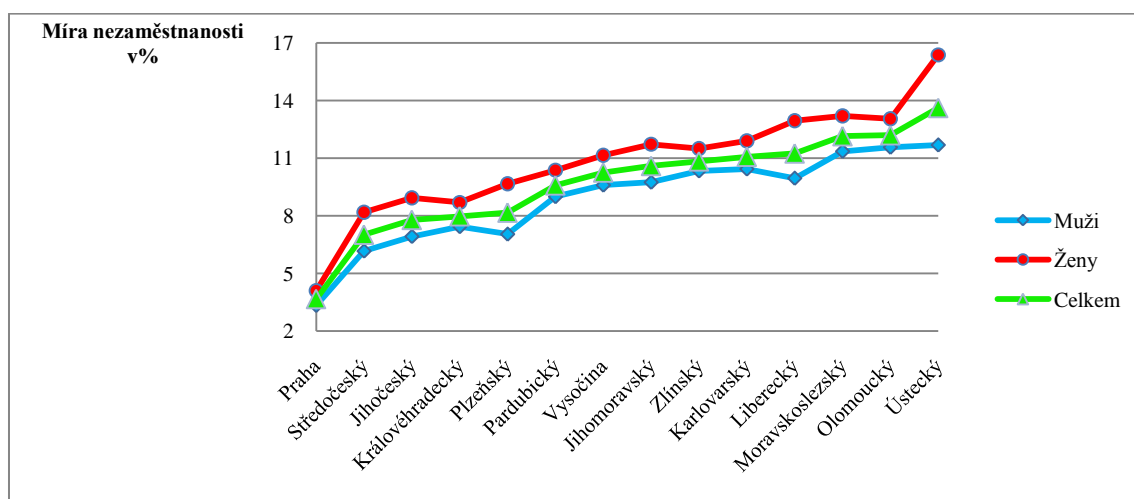
V jednotlivých krajích ČR je různá míra nezaměstnanosti, která je ovlivněna demografickými podmínkami, ekonomickými podmínkami, možnostmi jejich rozvoje a dalšími faktory. Tabulka 3.3 uvádí míru registrované zaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR v roce 2009.

Tab. 3.3 Míra registrované nezaměstnanosti podle NUTS 3 v roce 2009

	Muži	Ženy	Celkem
Praha	3,33	4,1	3,66
Středočeský	6,16	8,18	7,01
Jihočeský	6,92	8,93	7,78
Královéhradecký	7,43	8,69	7,97
Plzeňský	7,04	9,66	8,16
Pardubický	8,99	10,37	9,58
Vysočina	9,59	11,14	10,25
Jihomoravský	9,74	11,72	10,59
Zlínský	10,33	11,49	10,83
Karlovarský	10,43	11,89	11,07
Liberecký	9,95	12,95	11,24
Moravskoslezský	11,35	13,20	12,14
Olomoucký	11,56	13,04	12,19
Ústecký	11,68	16,37	13,61
Celkem ČR	8,44	10,33	9,24

Zdroj: analýza ÚP, vlastní zpracování.

Z tabulky lze vysledovat, že nejnižší míra nezaměstnanosti je v Praze. Naopak největší míra nezaměstnanosti je v kraji Ústeckém a vysoká míra nezaměstnanosti v Olomouckém kraji a v Moravskoslezském kraji. Pod republikovým průměrem se nachází pouze pět krajů. Výše uvedená data jsou lépe zachycena v grafu 3.1.

Graf 3.1 Registrovaná míra nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: tabulka 3.3, vlastní zpracování.

V grafu lze pozorovat registrovanou míru nezaměstnanosti v celé ČR, která je dále strukturovaná podle pohlaví. Ve všech krajích na území ČR je vyšší nezaměstnanost žen

než mužů. Prioritním důvodem, který tento jev podporuje je demografická situace, která se zabývá strukturou populace podle pohlaví a věkových kategorií.

3.1.5 *Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji*

Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodní části území České republiky a v jejím rámci sousedí se Zlínským krajem a Olomouckým krajem. Vně České republiky tvoří část hranic s Polskem a Slovenskem.

Kraj zahrnuje dřívější okresy, Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava, a 22 obcí s rozšířenou působností. Rozloha kraje je 5 427km² a nachází se v něm celkem 5 statutárních měst, 35 měst, 3 městyse a 256 obcí. Největší město je Ostrava a dalšími významnými sídly jsou podle počtu obyvatel Havířov, Karviná, Frýdek-Místek, Opava nebo Třinec.³³ V MSK bylo k 1. 1. 2009 evidováno 1 250 255 obyvatel.³⁴

Tento územní celek je svým charakterem různorodý, přičemž jeho jádrem je ostravsko-karvinská aglomerace. Jedná se o tradiční industriální oblast s vysokým podílem tzv. „velkého“ průmyslu - především hutnictví, těžkého strojírenství a hornictví. Dalšími významnými sektory jsou lehké strojírenství, elektrotechnický, potravinářský, ale také rozvíjející se automobilový průmysl, dále stavebnictví a výroba plastových výrobků. Zemědělství má celoplošný charakter, v podhůří Beskyd a Jeseníků je zastoupeno lesní hospodářství.³⁵

Celková zaměstnanost v Moravskoslezském kraji byla během celého roku 2009 negativně ovlivňována dopadem celosvětové krize na naši ekonomiku. Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2009 uvádí tabulka 3.4.

Tab. 3.4 Vývoj míry nezaměstnanosti v MSK v roce 2009 (v %)

Měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Míra nezam.	9,7	10,5	11,0	11,1	11,3	11,5	11,8	11,8	11,7	11,5	11,5	12,1

Zdroj: Analýza ÚP, vlastní zpracování.

Z tabulky je zřejmé, že hospodářská krize se projevuje na výši míry nezaměstnanosti a to jejím neustálým zvyšováním. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla evidována v prosinci

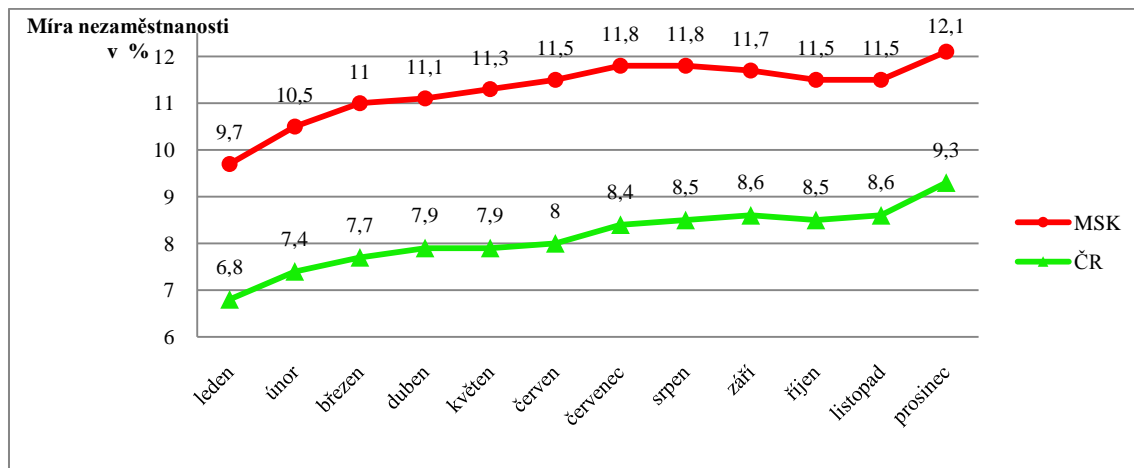
³³ MSK, informace o kraji.

³⁴ ČSÚ, počet obyvatel v krajích ČR.

³⁵ Analýza ÚP Ostrava, 2009.

v roce 2009 a to ve výši 12,2% v MSK.³⁶ Pro srovnání s celorepublikovou mírou nezaměstnanosti je k dispozici graf 3.2.

Graf 3.2 Porovnání vývoje míry nezaměstnanosti v ČR a MSK v roce 2009

Zdroj: Analýza ÚP, vlastní zpracování.

Z grafu lze konstatovat to, že míra nezaměstnanosti v MSK neustále převyšuje celorepublikový průměr a v průběhu uplynulého roku jej převyšoval o 2,9 v měsíci prosinci a o 3,5 procentního bodu v měsíci červnu.

Silné stránky MSK

Region MSK byl a zůstává jednou z hospodářsky nejvýznamnějších oblastí v ČR s velmi rozmanitými průmyslovými odvětvími. V kraji existuje řada perspektivních firem vytvářejících ve srovnání s jinými kraji velký základní ekonomický rozvojový potenciál, řada zavedených obchodních značek a relativně vysoká exportovatelnost hutních a některých strojírenských výrobků. Dále v kraji existuje mnoho vhodných objektů a pozemků pro nové investiční záměry i řada starých průmyslových areálů vybavených infrastrukturou, tzv. „brownfields“, s možností jejich využití pro rozvoj nových podnikatelských aktivit. V kraji vznikají nové průmyslové zóny, ve kterých dochází k postupnému rozvoji podnikatelských aktivit firem působících v těchto zónách.³⁷

Dochází ke zlepšování životního prostředí a k rozvoji nových ekonomických aktivit v řadě oborů dobře rekvalifikovatelné pracovní síly. Kraj má výhodnou geografickou polohu z pohledu perspektivních dopravních tras, kdy leží na dopravní křižovatce Česko, Polsko,

³⁶ ÚP Ostrava, 2010.

³⁷ Analýza ÚP Ostrava, 2009.

Slovensko a Rakousko s dobrou pozicí do východních zemí. Má hustou síť železniční a autobusové dopravy. Pohoří Beskyd a Jeseníků jsou vhodné oblasti pro rozvoj podnikání v cestovním ruchu.

Vzdělávání v kraji je zabezpečováno dostatečnou kapacitně dimenzovanou sítí středních a vyšších odborných škol a dále systémem vysokoškolského technického, ekonomického a humanitního vzdělávání. V kraji se nachází tři veřejné univerzity,³⁸ dvě soukromé vysoké školy neuniverzitního typu³⁹ a dále roste nabídka vzdělávacích organizací s možností občanů rozšířit a doplnit si potřebné vzdělání i v rámci systému celoživotního vzdělávání.

V kraji lze nalézt funkční institucionální zázemí pro řešení problémů trhu práce. Mezi tyto významné instituce se řadí úřady práce, zaměstnanecké agentury, Agentura pro regionální rozvoj, Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje, rekvalifikační a poradenské instituce atp.

Slabé stránky MSK

Mezi slabé stránky, které ovlivňují nezaměstnanost, se řadí především nepříznivá struktura ekonomiky, která je daná historickým vývojem, přičemž dochází k silnému soustředění průmyslové činnosti na těžbu uhlí, hutnictví a těžké strojírenství. V kraji se koncentrují podniky metalurgického, strojírenského a těžebního průmyslu, které v posledních letech procházely rozsáhlou restrukturalizací. Mezi další nepříznivé faktory patří pomalé tempo zvyšování technologické úrovně výrob, které způsobují příliš nízkou produktivitu práce, velkou energetickou náročnost a vysoké režijní náklady. V kraji se nachází nedostatečná podnikatelská infrastruktura a zařízení pro podporu rozvoje malých a středních firem. Na jeho území existují obtížně řešitelné ekologické problémy spojené zejména s předchozí, v Ostravě, a současnou, v okresech Karviná a Frýdek-Místek, těžbou uhlí, popřípadě i jejího útlumu.⁴⁰

Na značné části území kraje jsou ztížené podmínky zemědělského hospodaření, mezi které patří ekologické zábrany, klimatické podmínky apod., což omezuje možnosti pěstování ekonomicky výhodných plodin a způsobuje útlum zemědělských výrob zejména v podhorských a horských oblastech.

³⁸ Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě, Slezská univerzita v Opavě.

³⁹ Vysoká škola podnikání Ostrava, a. s., Vysoká škola sociálně-správní v Havířově.

⁴⁰ Analýza ÚP Ostrava, 2009.

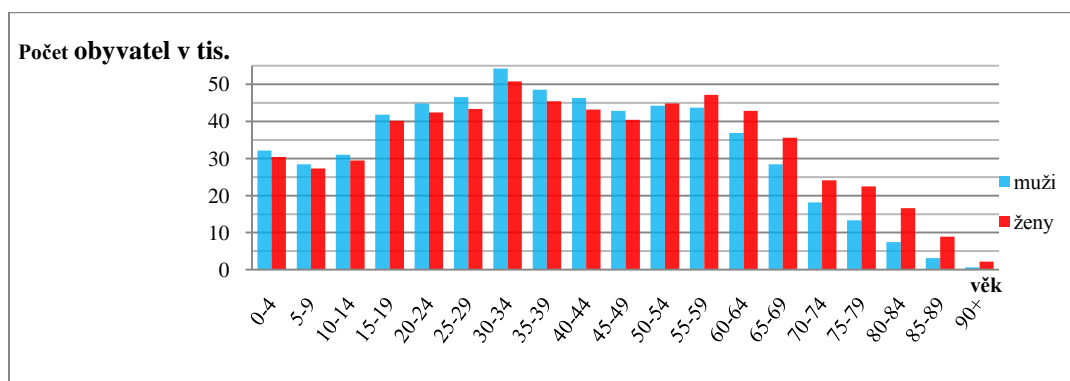
V oblasti dopravní infrastruktury se jedná o morální i fyzickou zastaralost, soustavný růst jízdného a přepravného a snižující se hustota hromadné dopravy. Dopravní obslužnost je v okresech MSK a zvláště v některých mikroregionech velmi rozdílná. V okresních městech dopravní dostupnost pohyb pracovních sil příliš nekomplikuje. Dojíždění do zaměstnání, doprovázené rostoucími náklady na dopravné představuje téměř neřešitelný problém především pro obyvatele v obcích, které se nachází v řídce osídlených územích, kde byla autobusová a železniční doprava v předchozím období navíc značně omezena. Špatné možnosti dopravy do zaměstnání jsou zejména ve dnech pracovního klidu a pracovního volna nebo při dojíždění na odpolední a noční směny.

K další slabé stránce kraje se řadí rostoucí počet sociálně nepřízpůsobivých obyvatel, pomalu se rozvíjející intelektuální základna a velkým problémem je získávání vysokoškolsky vzdělaných odborníků z jiných částí republiky. Nižší zastoupení obyvatel s vyšším stupněm vzdělání ovlivňují dlouhodobé tendence kvalifikovaných osob, zejména mladých, kteří kraj opouští. Míra nezaměstnanosti po delší dobu převyšuje celorepublikový průměr se značným podílem dlouhodobě nezaměstnaných osob. Na tomto podílu hraje svou roli i vysoký počet občanů se zdravotním postižením většinou jako důsledek jejich předchozího dlouholetého zaměstnání v těžkém průmyslu. Problémem v MSK je dlouhodobý strukturální nesoulad mezi nabídkovou a poptávkovou stranou trhu práce, především nedostatek pracovníků v řemeslných a technických profesích.

3.2 Věková struktura obyvatel Moravskoslezského kraje

Důležitou součástí kraje je jeho obyvatelstvo, pro které vykonává svou správu. V grafu 3.3 je uvedena struktura populace podle pohlaví a věku v MSK.

Graf 3.3 Skladba populace v MSK podle pohlaví a věkových kategorií k 1. 1. 2009

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Z grafu lze vyčíst, že ve věku 0-49 let byla v Moravskoslezském kraji převaha mužské části populace, která se od 50 let věku snižovala, a došlo k převaze žen v populaci. Data o demografickém vývoji prognózuje ČSÚ až do roku 2066. Celorepublikovou prognózu demografického vývoje populace do roku 2065 a prognózy vývoje mužů a žen v MSK do roku 2066 uvádí příloha 2.

3.3 Státní sociální podpora

Státní sociální podpora je začleněna od dubna 2004 do organizačních struktur úřadů práce MSK. Dávkami SSP se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a přiznávají se i při některých dalších sociálních situacích, přičemž ve stanovených případech se poskytují v závislosti na výši prokázaného příjmu.⁴¹ V roce 2009 byly poskytovány dávky závislé na výši příjmu, ostatní dávky a rodinné dávky EU. Mezi dávky závislé na výši příjmu se řadí:

- přídavek na dítě,
- sociální příplatek,
- příspěvek na bydlení.

⁴¹ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve zpp., §1.

Jako ostatní dávky se označují:

- rodičovský příspěvek,
- dávky pěstounské péče - příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla,
- porodné,
- pohřebné.

Při vyřizování žádostí o rodinné dávky EU se vychází z Nařízení Rady EU č. 1408/71 a následně zákona o SSP. Žadatelé si uplatňují nárok na rodinné dávky ve státech EU, kde pracují. V tabulce 3.5 jsou uvedeny počty typů dávek, které byly vyplaceny ÚP v MSK v roce 2009.

Tab. 3.5 Počty dávek SSP v MSK vyplacených v letech 2008-2009

Typ dávky	2008	2009	2009 - 2008	
			absolutně	v %
Přídavek na dítě	1 514 715	1 176 709	- 388 006	- 22,3
Sociální příplatek	348 868	303 400	- 45 468	- 13
Příspěvek na bydlení	233 909	238 608	+ 4 699	+ 2
Rodičovský příspěvek	526 486	517 489	- 8 997	- 1,7
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	18 243	19 343	+ 1 109	+ 6,1
Odměna pěstouna	18 042	19 518	+ 1 476	+ 8,2
Příspěvek při převzetí dítěte	279	346	+ 67	+ 24
Příspěvek na zakoupení mot. voz.	25	19	- 6	- 24
Porodné	13 504	13 125	- 379	- 2,8
Pohřebné	1 774	505	- 1 269	- 71,5
Příspěvek na školní pomůcky	191	1	-190	- 99,5
Celkem	2 676 027	2 289 063	- 386 964	- 14,5

Zdroj: analýza ÚP, vlastní zpracování.

Celkový počet dávek vyplacených odbory SSP se v průběhu roku 2009 meziročně snížil o 386 964 tj. o 14,5 %. Největší pokles byl zaznamenán u přídavků na děti o 338 006 a u sociálních příplatků o 45 468. Příspěvek na školní pomůcky sice od ledna 2008 novelizace zákona zrušila, ale v 1. pololetí 2009 musel být vyplacen jeden příspěvek. K nárůstu došlo u příspěvků na bydlení o 4 699 a mírně také u pěstounských dávek. Pro doplnění informace je potřebné znát množství vyplacených výdajů, které uvádí tabulka 3.6.

Tab. 3.6 Výdaje jednotlivých typů dávek SSP v MSK (v tis. Kč)

Typ dávky	2008	2009	2009 - 2008	
			absolutně	v %
Přídavek na dítě	889 589	681 201	- 208 388	- 23,4
Sociální příplatek	560 908	506 290	- 54 618	- 9,7
Příspěvek na bydlení	356 424	460 370	+ 103 946	+ 29,2
Rodičovský příspěvek	3 402 113	3 307 985	- 94 128	- 2,8
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	75 791	81 907	+ 6 116	+ 8,1
Odměna pěstouna	66 257	71 920	+ 5 663	+ 8,5
Příspěvek při převzetí dítěte	2 413	3 018	+ 605	+ 25,1
Příspěvek na zakoupení mot. voz.	1 314	818	- 496	- 37,7
Porodné	186 373	173 620	- 12 753	- 6,8
Pohřebné	8 870	2 525	- 6 345	- 71,5
Příspěvek na školní pomůcky	191	1	- 190	- 99,5
Celkem	5 550 243	5 289 655	- 260 588	- 4,7

Zdroj: analýza ÚP, vlastní zpracování.

Z pohledu celkových výdajů vyplacených odbory SSP ÚP MSK v roce 2009 došlo k meziročnímu snížení o 260 588 tis. Kč tj. o 4,7 %. Největší pokles byl zaznamenán u přídaveků na děti o 208 388 tis. Kč, rodičovských příspěvků o 94 128 tis. Kč a u sociálních příplatků o 54 618 tis. Kč. Největší nárůst výdajů byl zaznamenán u příspěvků na bydlení o 103 946 tis. Kč. Snížení dávek státní sociální podpory u sociálně slabších rodin může vést ke zvyšování kriminality.

Dílčí závěr

Tato kapitola se zabývá zejména nezaměstnaností, která je jedním z nejdůležitějších ekonomických vlivů působících na kriminalitu mládeže. Nezaměstnanost je hodnocena ve všech krajích ČR v průběhu let 2000-2009. Podrobněji je věnována pozornost vývoji míry nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v roce 2009 a dále hodnocení silných a slabých stránek tohoto kraje.

Další část kapitoly se zabývá rozložením struktury obyvatelstva podle pohlaví a věku a poslední část kapitoly se zaměřuje na strukturalizaci dávek státní sociální podpory, počty a výše jednotlivých typů dávek vyplacených úřadem práce v Ostravě, pod který spadá správa finančních prostředků dávek státní sociální podpory Moravskoslezského kraje v roce 2009.

4 Analýza kriminality mládeže

Zejména děti jsou pro svoji bezbrannost z hlediska prevence kriminality nejohroženější skupinou obyvatel. Na jejich výchově a zvyšování právního vědomí se vedle rodiny a školy podílí i další instituce včetně Policie České republiky. Pramenem informací o registrované kriminalitě jsou především statistiky vytvářené institucemi kontroly kriminality, mezi které se řadí policie, státní zastupitelství, soudy a vězeňství.⁴²

4.1 Policie České republiky

Policie České republiky je ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky, státní policie s působností na celém území republiky. Vznikla dne 15. července 1991 přeměnou Veřejné bezpečnosti Sboru národní bezpečnosti zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Jejím záměrem je především policii soustředit na úkoly při zajištění bezpečnosti osob a majetku, zajištění veřejného pořádku, vedení boje proti terorismu, odhalování trestných činů, odhalování a projednávání přestupků, dohlížení na bezpečnost a plynulost silničního provozu, ochraně státních hranic, ochraně zastupitelských úřadů, vyhlásování celostátních pátrání, vedení evidencí a statistik, plnění úkolů státní správy aj.

Vedle Policie České republiky existují také městské, resp. obecní policie řízené jednotlivými městy a obcemi, které mají odlišnou působnost, pravomoci a územně je jejich činnost omezena na příslušnou obec a nejsou ve služebním poměru. Současným policejním prezidentem je generálmajor Oldřich Martinů.

4.1.1 Reforma policie

V rámci reformy PČR od 1. ledna 2010 se mění organizační struktura policejních útvarů s územně vymezenou působností. Krajská ředitelství policie začínají kopírovat rozdělení republiky podle vyšších územně samosprávných celků.

Nový zákon 273/2008 Sb., realizuje reformu Policie ČR a umožňuje zřídit šest nových krajských ředitelství policie tak, aby organizace policie odpovídala územně správnímu členění republiky podle čtrnácti vyšších územně samosprávných celků. Na konci roku 2009 se Krajské ředitelství policie Západočeského kraje dělí na Krajská ředitelství policie Plzeňského kraje a Krajské ředitelství Karlovarského kraje. Z dosavadního Krajského

⁴² NOVOTNÝ, O. (2008), str. 53.

ředitelství policie Severočeského kraje vzniká Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje a Krajské ředitelství policie Libereckého kraje. Dosavadní Krajské ředitelství policie Východočeského kraje se dělí na Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje a Krajské ředitelství policie Pardubického kraje. Ze stávajícího Krajského ředitelství policie Severomoravského kraje vzniká Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje a Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje. Z dosavadního Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje se vydělují Krajské ředitelství policie Zlínského kraje a Krajské ředitelství policie kraje Vysočina.

4.2 Statistiky o vývoji kriminality

PČR vede statistiky o vývoji kriminality na území České republiky a podrobnější charakteristiky statistik na svých krajských ředitelstvích. Statistiky do roku 2008 byly zpracovány podle staré metodiky a od roku 2009 jsou statistiky vytvářeny na základě nového členění na základě reformy. Tato reforma je významným přínosem pro sledování ukazatelů měřených na území jednotlivých krajů a jejich následné porovnávání. Dosavadní systém toto porovnávání neumožňoval a získávání dat bylo mnohem komplikovanější.

Trestný čin je pro společnost nebezpečný čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný. K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.⁴³

V tabulce 4.1 je možno sledovat vývoj kriminality mládeže⁴⁴ v jednotlivých krajích podle tří kategorií. Kategorie nezletilých a mladistvých se počítá z jednotlivců, kteří spáchali skutek coby pachatelé, kategorie dětí se počítá i ze skupin spolupachatelů. Nejedná se tedy o součet předchozích kategorií.⁴⁵

⁴³ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění zákona č. 40/2009Sb., trestní zákoník, §3.

⁴⁴ Pod výrazem mládež jsou míněny děti, nezletilí a mladiství, pojem v tomto významu je použit i dále v textu diplomové práce.

⁴⁵ Vysvětluje kpt. Mgr. Jan Melša, vrchní komisař PČR a uvádí příklad: Jako jednotlivec bude 13-letý pachatel skutku vykázán v kategorii nezletilých.

Tab. 4.1 Kriminalita mládeže v krajích v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem kraj
Praha	145	311	449	84 133
Moravskoslezský	602	1 377	1 814	41 731
Středočeský	109	607	710	41 171
Jihomoravský	186	631	785	30 095
Ústecký	213	863	1 034	29 670
Liberecký	114	476	575	14 692
Plzeňský	86	256	335	14 296
Jihočeský	231	434	632	14 283
Olomoucký	150	403	534	14 235
Královéhradecký	133	425	535	11 435
Zlínský	71	387	450	10 044
Pardubický	109	284	377	9 226
Vysočina	95	340	424	8 984
Karlovarský	89	329	407	8 834
Celkem ČR	2 333	7 123	9 061	332 829

Zdroj: policejní prezidium, vlastní zpracování.

Tabulka podává statistický přehled informací o celkové kriminalitě v rámci jednotlivých krajů a souhrnné informace o kriminalitě v ČR. Je možno sledovat také podíly nezletilých, mladistvých a dětí na páchání kriminality v rámci krajů i celé ČR. Tuto strukturu dat lze však zkoumat pouze v závislosti na počtu objasněných trestných činů,⁴⁶ ke kterým jsou statistická data zpracována. Jejich počty uvádí tabulka 4.2.

Tab. 4.2 Počty objasněných trestných činů v ČR v roce 2009

	Celkem	Objasněno	Procenta
Praha	84 133	18 151	22%
Moravskoslezský	41 731	17 913	43%
Středočeský	41 171	16 068	39%
Jihomoravský	30 095	13 689	45%
Ústecký	29 670	16 636	56%
Liberecký	14 692	8 045	55%
Plzeňský	14 296	7 125	50%
Jihočeský	14 283	8 727	61%
Olomoucký	14 235	7 474	53%
Královéhradecký	11 435	6 588	58%
Zlínský	10 044	5 770	57%
Pardubický	9 226	4 948	54%
Vysočina	8 984	4 590	51%
Karlovarský	8 834	5 901	67%
Celkem ČR	332 829	141 625	43%

Zdroj: policejní prezidium, vlastní zpracování.

⁴⁶

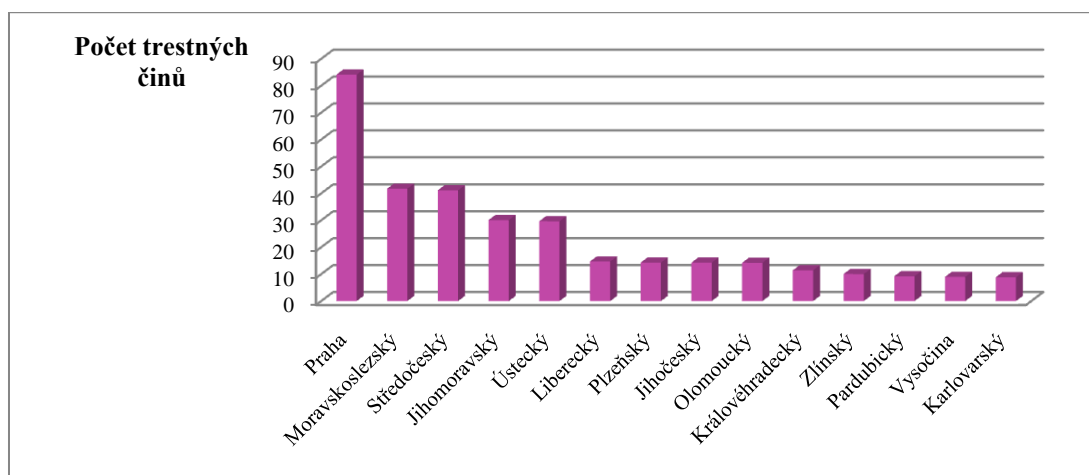
ZOUBKOVÁ, I. (2002), str. 10.

Z tabulky 4.2 lze vysledovat, že v rámci celé ČR bylo v roce 2009 objasněno pouze 43% trestných činů, což není pozitivní výsledek pro zpracovávání policejních statistik a jejich hodnocení. Odhalování trestné činnosti je složitou úlohou Policie ČR. V krajích se počty objasněných případů velmi lišily. Nejvíce objasněných trestných činů v procentech bylo v roce 2009 v Karlovarském kraji ve výši 67%, v Jihočeském kraji ve výši 61%. Nejvyšší počet objasněných trestných činů byl v Praze, vzhledem k tomu, že se jedná o největší místo páchané trestné činnosti, tvoří objasněné trestné činy pouze 22%.

Při sledování *celkového počtu* spáchaných trestných činů se kraje umístily na pomyslném žebříčku v následujícím pořadí. Nejvíce trestných činů bylo v roce 2009 spácháno v Praze tj. 84 133, důvody mohou být různorodé. Tento vývoj se dá předpokládat i nadále, neboť Praha je metropolí České republiky, největší kulturní a historické centrum a Evropské město kultury 2000. Působí zde desítky muzeí, galerií, divadel, kina nejrozličnějších kulturních institucí. Praha díky své bohaté historii patří po kulturní stránce k nejvýznamnějším městům světa a je šestým nejnavštěvovanějším městem Evropy po Londýně, Paříži, Římě, Madridu a Berlínu. V Pražské památkové rezervaci dochází k největší koncentraci památek. Na území Prahy je celkem 37 národních kulturních památek. Mezi tyto památky patří např. Pražský hrad, Hradčany, Karlův most, Národní divadlo, Národní muzeum, Klementinum, Rudolfinum, Staroměstská radnice, kostely, kaple, kláštery, paláce, Letohrádek Hvězda aj. Návštěvnost tohoto města je vysoká a nabízí mnoho příležitostí nejen k páčání trestné činnosti.

O 50,4% méně trestných činů bylo v Moravskoslezském kraji tj. 41 731, o 51% méně trestných činů bylo ve Středočeském kraji v počtu 41 171. Vysoká kriminalita je také v Jihomoravském kraji s 30 095 trestnými činy a v Ústeckém kraji, kde bylo spácháno 29 670 trestných činů. Přehlednější informace o výši páchaných trestných činů v rámci ČR podává graf 4.1.

Graf 4.1 Počty trestných činů v krajích ČR (v tis.) v roce 2009

Zdroj: tab. 4.1, vlastní zpracování.

Pro vyvození dalších závěrů týkajících se páchání trestné činnosti mládeže je možno využít také tabulku 4.3, která je doplněna o procentní podíl kriminality mládeže v jednotlivých krajích.

Tab. 4.3 Procentní podíl kriminality mládeže jednotlivých krajů v závislosti na celkové kriminalitě mládeže v ČR v roce 2009

	Celkem NMD	NMD/ČR	Celkem kraj	NMD/kraj
Královéhradecký	1 093	6%	11 435	9,56%
Vysočina	859	5%	8 984	9,56%
Karlovarský	825	4%	8 834	9,34%
Moravskoslezský	3 793	20%	41 731	9,09%
Jihočeský	1 297	7%	14 283	9,08%
Zlínský	908	5%	10 044	9,04%
Pardubický	770	4%	9 226	8,35%
Liberecký	1 165	6%	14 692	7,93%
Olomoucký	1 087	6%	14 235	7,64%
Ústecký	2 110	11%	29 670	7,11%
Jihomoravský	1 602	9%	30 095	5,32%
Plzeňský	677	4%	14 296	4,74%
Středočeský	1 426	8%	41 171	3,46%
Praha	905	5%	84 133	1,08%
Celkem ČR	18 517	1	332 829	5,56%

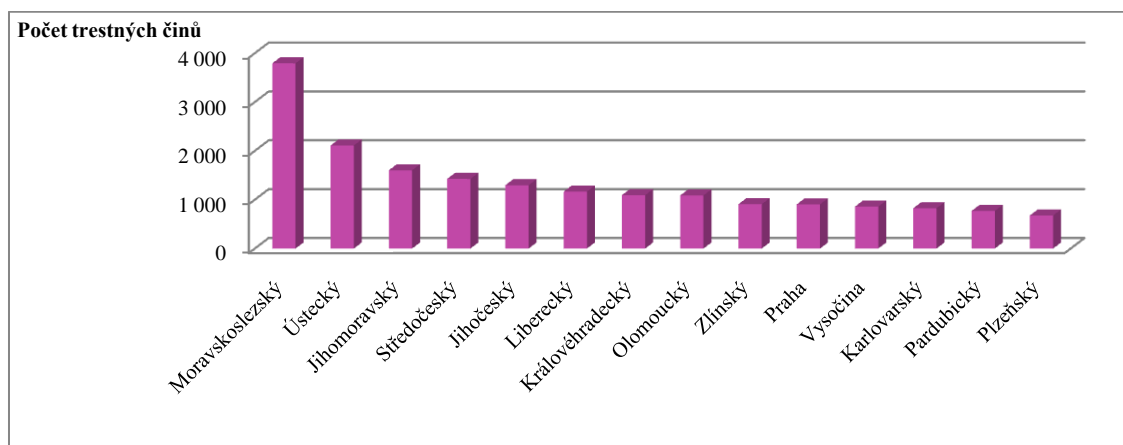
Zdroj: policejní prezidium, vlastní zpracování.

Na základě tabulky lze hodnotit kriminalitu mládeže podle *procentního podílu* nezletilých, mladistvých a dětí na celkové kriminalitě mládeže. V jednotlivých krajích v roce 2009 lze sledovat, že na nejvyšších příčkách s hodnotami mezi 9 - 10% se umístil kraj

Královéhradecký spolu s Vysočinou, dále Karlovarský kraj, Moravskoslezský kraj, Jihočeský kraj a Zlínský kraj. V rámci ČR se podíl kriminality mládeže v závislosti na celkové kriminalitě v ČR vykazuje ve výši 5,56% objasněných trestných činů. Lze vyvrátit stanovenou hypotézu, že kriminalita mládeže v ČR tvoří 10% celkové kriminality.

Následující graf 4.2 poukazuje na páchání trestné činnosti NDM v krajích ČR vzestupně.

Graf 4.2 Počty trestných činů páchaných NDM v krajích ČR v roce 2009

Zdroj: tab. 4.1, vlastní zpracování.

Při hodnocení podle *nejvyššího počtu trestných činů* spáchaných nezletilými, mladistvými a dětmi je sestupnost krajů následná dle grafu 5. Nejvíce trestných činů bylo spácháno v Moravskoslezském kraji, a to 3 793, v Ústeckém kraji jich bylo spácháno 2 110 a v Jihomoravském kraji 1 602. Mezi kraje pohybující se nad hranicí 1 000 trestných činů spáchaných výše zmíněnými jedinci patří Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj a Olomoucký kraj. Tento podíl lze také sledovat ve sloupci NDM/ČR, který potvrzuje nejvyšší podíl trestných činů páchaných nezletilými, mladistvými a dětmi v MSK a to ve výši 20% ve vztahu k celkové kriminalitě mládeže v ČR.

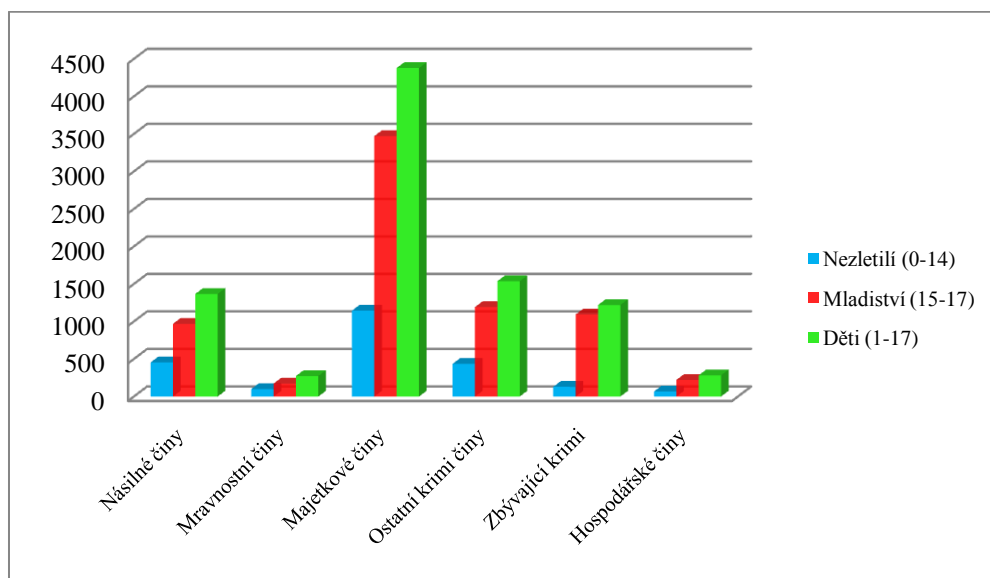
Trestné činy mohou být páchány v různých oblastech, do kterých jsou rozděleny v následující tabulce 4.4, která pohlíží na kriminalitu mládeže v rámci celého státu za rok 2009.

Tab. 4.4 Podíl mládeže na páchaní trestných činů v rámci ČR v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem ČR
Vraždy	0	5	5	181
Násilné činy	455	969	1 368	16 887
Mravnostní činy	100	174	274	1 730
Krádeže vloupáním	442	1 412	1 716	54 848
Krádeže prosté	602	1 847	2 360	138 369
Majetkové činy	1 145	3 472	4 379	212 168
Ostatní kriminální činy	436	1 193	1 537	19 190
Zbývající kriminální	130	1 094	1 220	53 076
Hospodářské činy	67	221	283	29 778
Celkem kriminální	2 333	7 123	9 061	332 829

Zdroj: interní materiály PCR, vlastní zpracování.

Z tabulky lze konstatovat, že všechny kategorie mládeže páchají nejvíce trestných činů v oblasti kriminality páchané na majetku. U nezletilých tvoří tato trestná činnost 49% z celkové kriminality mládeže a u mladistvých a dětí je to 48%. Počty trestných činů mladistvých uvádí graf 4.3, který tuto skutečnost potvrzuje.

Graf 4.3 Počty trestných činů páchaných mládeží v rámci ČR v roce 2009

Zdroj: tab. 4.4, vlastní zpracování.

4.3 Vymezení trestných činů

V této souvislosti je důležité vymezení oblastí kriminality.⁴⁷ Jako první se **vraždy** dle policejního prezidia člení na vraždy loupežné, vraždy sexuální, vraždy motivované osobními vztahy, vraždy na objednávku, vraždy novorozence matkou a vraždy ostatní.

Mezi **násilné činy** se řadí usmrcení lidského plodu, opuštění dítěte, únos, loupež, násilí na veřejném činiteli, úmyslné ublížení na zdraví, rvačky, násilí a vyhrožování, brání rukojmí, nebezpečné vyhrožování, vydírání, omezování a zbavení osobní svobody, porušování domovní svobody, neoprávněné zásahy do práva domu či bytu, týrání svěřené osoby, týrání osob žijících ve společném obydlí, omezování svobody vyznání, útisk, porušování svobodného sdružování a shromažďování a ostatní násilné trestné činy.

K **mravnostním činům** patří znásilnění, pohlavní zneužívání, komerční forma sexuálního zneužívání, ostatní pohlavní úchytky, ohrožování mravnosti, ohrožování pohlavní nemocí, ublížení na zdraví pohlavní nemocí, kuplířství, soulož mezi příbuznými, obchodování s lidmi a ostatní mravnostní trestné činy.

Krádeže vloupáním se člení podle objektů, do kterých se pachatel vloupal. Mezi tyto objekty patří obchody, výkladní skříně, restaurace a hostince, ubytovací objekty, kiosky, jídelny, závodní kuchyně a stravovací zařízení, kulturní objekty, pokladní a pancéřované skříně, výpočetní střediska, školy, byty, víkendové chaty soukromých osob, rodinné domy a ostatní objekty.

Jako **krádeže prosté** se označují krádeže kapesní, krádeže při pohlavním styku, krádeže jiné na osobách, krádeže mezi zaměstnanci na pracovišti, krádeže motorových vozidel, krádeže věcí z automobilů, krádeže součástí motorových vozidel, krádeže jízdních kol, krádeže domácího zvířectva, krádeže v bytech, krádeže věcí na nádraží, krádeže věcí během jízdy v DP, krádeže v objektech se starožitnými a uměleckými předměty, krádeže v jiných objektech a krádeže ostatní.

Mezi **majetkové činy** se vedle krádeží vloupáním a krádeží prostých řadí také podvody, zpronevěra, neoprávněné užívání cizí věci, zatajení věci, poškozování cizí věci a ostatní majetkové trestné činy.

K **ostatním kriminálním činům** patří výtržnictví, sprejerství, podávání anabolických látek mládeži, ohrožování mravní výchovy mládeže, podávání alkoholických nápojů mládeži, obchodování s dětmi, nedovolené překročení státní hranice, šíření toxikomanie, zneužívání pravomoci veřejného činitele, neoprávněné nakládání s osobními údaji, maření úkolů

⁴⁷ Oblasti jsou rozčleněny podle statistik policejního prezidia.

veřejného činitele z nedbalosti, požáry, výbuchy, nedovolené ozbrojování, maření výkonu úředního rozhodnutí a překupnictví a přechovávání.

Za *zbývající kriminalitu* se považuje nadržování, úmyslné nehody, dopravní nehody silniční, letecké nehody, vodní nehody, železniční nehody, nehody kombinované, ublížení na zdraví z nedbalosti, poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele, ohrožování pod vlivem návykových látek, zanedbávání povinné výživy, ohrožení bezpečnosti, sdělení nepravdivé informace, týrání zvířat, šíření poplašné zprávy, zločinné spolčení, hanobení národa, přesvědčení a rasy, podpora a propagace hnutí aj.

K *hospodářským činům* se řadí trestné činy proti nekalé soutěži, neoprávněné podnikání, poškozování spotřebitele, pašování a krácení cla, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, porušování povinností v řízení o konkurzu, porušování povinností při správě cizího majetku, krádež, neoprávněné užívání cizí věci, poškozování cizí věci, podvody proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění, podvody proti ochraně měny, padělání známek a kolků, krácení daně, zneužívání pravomoci veřejného činitele, úplatkářství – přijímání úplatku, poškozování věřitele, padělání a pozměňování veřejných listin, nedovolená výroba a držení státní pečete a úředních razítek, ohrožování zdraví závadnými potravinami, vystavení nepravdivého potvrzení, neoprávněné užívání motorového vozidla, porušování tajemství dopravních zpráv, zpronevěra, podvod, pletichy při veřejné soutěži a dražbě, zneužívání informací v obchodním styku, neoprávněné provozování loterie, neoprávněné držení platební karty, rozkrádání přepravních zásilek – železniční, poštovní, silniční, letecké, vodní, úplatkářství – podplácení, zvýhodňování věřitele, ohrožování poškozováním životního prostředí, předlužení, porušování průmyslových práv, porušování autorského práva, zastření původu věci, způsobení havárií a provozních poruch úmyslně nebo z nedbalosti, pojistný podvod, úvěrový podvod, nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení, neodvedení daně pojistného, ostatní hospodářské trestné činy aj.

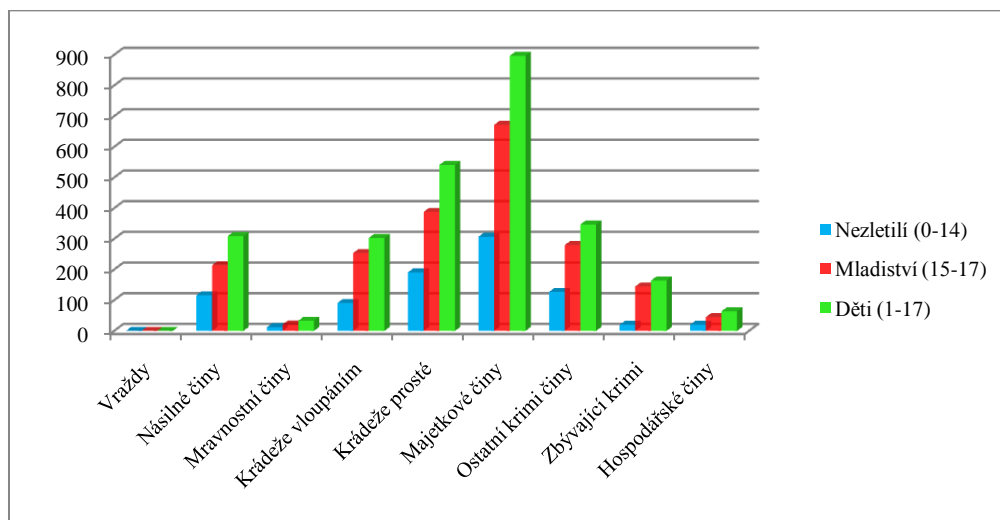
Protože nejvyšší počet trestných činů spáchaných nezletilými, mladistvými a dětmi byl v roce 2009 spáchán v Moravskoslezském kraji a Ústeckém kraji, další analýza se zaměřuje právě na tyto kraje. Tabulka 4.5 uvádí data z Moravskoslezského kraje.

Tab. 4.5 Podíl mládeže na páchaní trestných činů v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Vraždy	0	0	0	22
Násilné činy	116	214	309	2 623
Mravnostní činy	12	21	33	245
Krádeže vloupáním	91	254	303	6 996
Krádeže prosté	191	388	541	17 680
Majetkové činy	307	672	897	27 073
Ostatní kriminální činy	127	280	347	1 995
Zbývající kriminální	20	145	164	6 391
Hospodářské činy	20	45	64	3 404
Celkem kriminální	602	1 377	1 814	41 731

Zdroj: interní materiály PCR, vlastní zpracování.

Z tabulky lze vyvodit závěry, že nejvyšší počet páchaných trestných činů mládeže byl v MSK zastoupen majetkovými trestnými činy. U nezletilých tvořily majetkové trestné činy 51% z jejich celkových trestných činů, krádeže prosté tvořily téměř 62,2%. U mladistvých byla majetková trestná činnost ve výši 48,8% a krádeže prosté se podílely na hodnotě výši 57,7%. Majetkové trestné činy dětí byly 49,5% a krádeže prosté 60,3%. Tabulku lépe znázorňuje graf 4.4.

Graf 4.4 Počty trestných činů páchaných mládeží v MSK v roce 2009

Zdroj: tab. 4.5, vlastní zpracování.

Druhý nejvyšší počet trestných činů spáchaných nezletilými, mladistvými a dětmi byl spáchán v Ústeckém kraji, jehož data uvádí tabulka 4.6 po stručném popisu Ústeckého kraje.

Ústecký kraj leží na severozápadě Čech. Na východě sousedí s Libereckým krajem, na jihovýchodě se Středočeským krajem, na jihu má kratičký úsek společné hranice s Plzeňským krajem a na jihozápadě hraničí s Karlovarským krajem. V kraji se nachází významná pohoří, jako jsou Krušné hory a České středohoří. Na severní hranici přechází pásmo hor v Labské pískovce s unikátními skalními městy, soutěskami a věžemi až 400 m n. m. Místo, kde Labe u Hřenska opouští české území, je naopak nejnižším bodem republiky (115 m). Většinu území kraje odvodňuje Labe, jehož nejvýznamnějšími přítoky v kraji jsou Ohře a Ploučnice. Nejdůležitějším chráněným územím je Národní park České Švýcarsko zahrnující část Labských pískovců. V kraji jsou i další chráněné krajinné oblasti, přírodní parky a maloplošná chráněná území. Území kraje je vymezeno územími okresů Děčín, Ústí nad Labem, Litoměřice, Teplice, Louny, Most a Chomutov.

Tab. 4.6 Podíl mládeže na páchaní trestné činnosti v Ústeckém kraji v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem ÚST
Vraždy	0	1	1	12
Násilné činy	57	137	185	1 950
Mravnostní činy	10	26	36	177
Krádeže vloupáním	45	190	222	5 087
Krádeže prosté	49	244	280	10 161
Majetkové činy	106	458	536	17 003
Ostatní kriminální činy	21	117	133	1 539
Zbývající kriminální	13	98	111	6 001
Hospodářské činy	6	27	33	2 995
Celkem kriminální	213	863	1 034	29 665⁴⁸

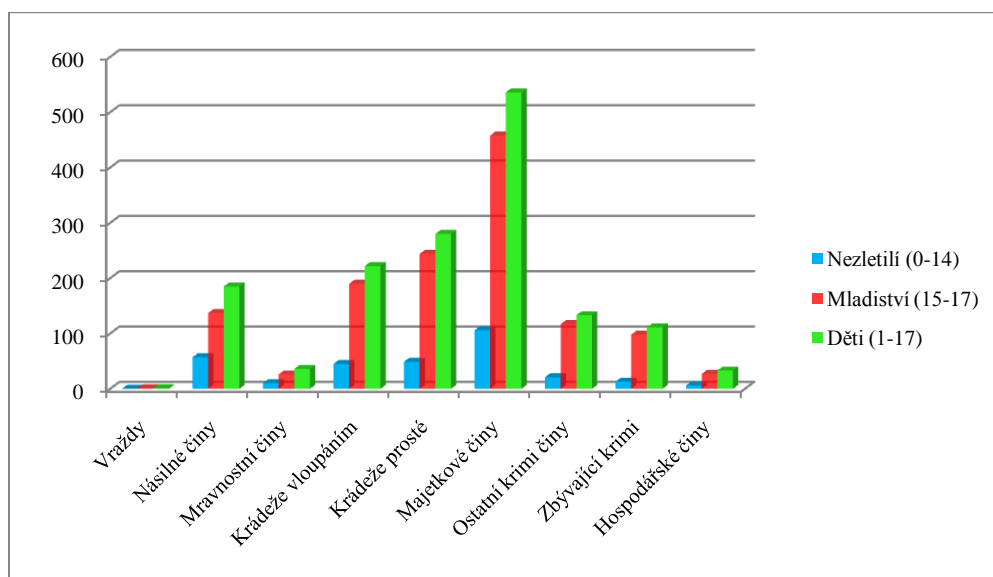
Zdroj: interní materiály PČR, vlastní zpracování.

Nejvyšší počet páchaných trestných činů mládeže byl také v Ústeckém kraji, stejně jako v rámci celé ČR, zastoupen majetkovými trestnými činy, což lze vysledovat z tabulky. U nezletilých tvořily majetkové trestné činy 49,7% z jejich celkových trestných činů, krádeže prosté tvořily 46,2%. U mladistvých tvořila majetková trestná činnost 53% a krádeže prosté se podílely na této výši 53,3%. Majetkové trestné činy dětí byly 51,8 % a krádeže prosté 52,2 %. Tabulku 4.6 lépe dokresluje graf 4.5.

⁴⁸

Nezahrnují vojenské trestné činy, kterých bylo v roce 2009 v Ústeckém kraji spácháno pět.

Graf 4.5 Počty trestných činů páchaných mládeží v Ústeckém kraji v roce 2009

Zdroj: tab. 4.6, vlastní zpracování, 2010.

K porovnání těchto dvou krajů slouží tabulka 4.7, která shrnuje celkové počty trestné činnosti páchané mládeží v těchto krajích.

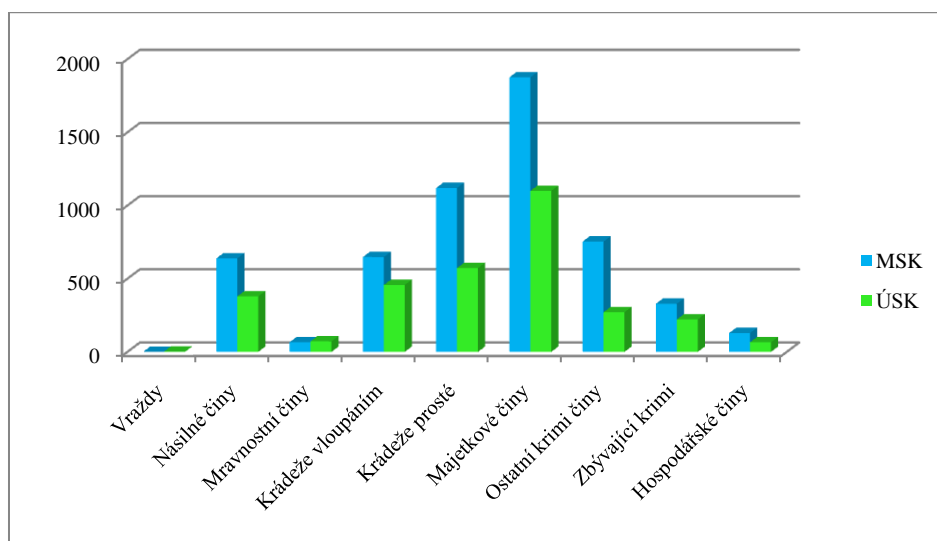
Tab. 4.7 Trestné činy mládeže v MSK a ÚSK v roce 2009

	MSK	ÚSK
Vraždy	0	2
Násilné činy	639	379
Mravnostní činy	66	72
Krádeže vloupáním	648	457
Krádeže prosté	1120	573
Majetkové činy	1876	1100
Ostatní kriminální činy	754	271
Zbývající kriminální činy	329	222
Hospodářské činy	129	66
Celkem kriminální činy	3793	2110

Zdroj: interní materiály PCR, vlastní zpracování.

Z tabulky lze sledovat, že ve většině oblastí převyšuje trestná činnost v MSK. Výjimku v roce 2009 tvořily vraždy a mravnostní činy, které byly vyšší v ÚSK. Pro lepší názornost uvádí tato data graf 4.6.

Graf 4.6 Počty trestných činů páchaných mládeží v MSK a v ÚSK v roce 2009

Zdroj: tab. 4.7, vlastní zpracování.

Graf lépe dokresluje tabulku 4.7 a přehledně znázorňuje strukturu páchané trestné činnosti. Nejvyšší podíl po majetkových trestných činech tvoří ostatní kriminální činy a násilné činy.

Dílčí závěr

Tato kapitola se v úvodu zaměřuje na reformu PČR platnou od 1. 1. 2010, která mění organizační strukturu útvarů policie a zřizuje šest nových krajských ředitelství policie tak, aby odpovídaly územně správnímu členění republiky podle čtrnácti vyšších územně samosprávných celků.

Druhá část kapitoly zkoumá statistiky kriminality vedené policejním prezidiem v jednotlivých krajích. Zabývá se množstvím trestných činů konaných nezletilými, mládeží a dětmi, které porovnává v rámci krajů i celé republiky, na jejichž základě vyvrací stanovenou hypotézu.

V poslední části kapitoly je věnována pozornost vymezení trestných činů a dále jsou vyhodnoceny kraje s nejvyšším počtem mládeží spáchaných trestných činů, jedná se o Moravskoslezský kraj a Ústecký kraj. V kapitole je pro větší názornost použito tabulek a grafů, které výše uvedenou problematiku pomohou lépe pochopit.

5 Zhodnocení kriminality mládeže v současné ekonomické krizi

Na základě analýzy provedené v kapitole č. 4 lze dojít k závěru, že Moravskoslezský kraj se umístil v hodnocení kriminality mládeže na prvním místě v celorepublikovém srovnání krajů podle hlediska trestných činů páchaných mládeží. Část této kapitoly se zaměřuje na trestné činy, které jsou v Moravskoslezském kraji páchany nezletilými, mladistvými a dětmi.

5.1 Nezaměstnanost mládeže a kriminalita mládeže

Úřad práce v Ostravě poskytuje na vyžádání informace o nezaměstnanosti mladistvých k určitému čtvrtletí, jejich průměry za jednotlivé kalendářní roky v MSK uvádí tab. 5.1. Tabulku, která zahrnuje i ostatní věkové skupiny v roce 2009 spolu s tabulkou, která se zabývá vývojem mladistvých uchazečů o zaměstnání v jednotlivých měsících v roce 2009, uvádí příloha 3. Příloha 4 zachycuje věkové složení uchazečů o zaměstnání v MSK v letech 2005-2008.

Tab. 5.1 Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v letech 2005-2009 do 18 let

Rok	do 19 let	z toho do 18	Celkem
2005	5 292	928	98 396
2006	4 514	849	90 029
2007	3 258	810	72 674
2008	2 664	733	56 932
2009	3 422	717	76 523

Zdroj: interní materiály ÚP v Ostravě, vlastní zpracování.

Z tabulky 5.1 lze vyhodnotit, že celkový počet mladistvých uchazečů do 18 let věku se od roku 2005 v rámci MSK snižoval. V letech 2005, 2006 a 2009 nepřekročil 1% celkového počtu uchazečů o zaměstnání v MSK. V roce 2007 dosáhl počet mladistvých hodnoty 1,11% a v roce 2008 nejvyšší hodnoty ve výši 1,29% z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v tomto kraji. Ve srovnání s počtem mladistvých uchazečů o zaměstnání do 19 let bylo největší zastoupení mladistvých do 18 let také v roce 2008 a to ve výši 27,52%.

Tito mladí nezaměstnaní lidé mohou různě využívat svůj volný čas a mít větší sklony k páchání kriminálních činů. Trestnou činnost mladistvých v letech 2005-2009 zachycuje tabulka 5.2.

Tab. 5.2 Kriminalita mladistvých ve věku 15-17 let v MSK v letech 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Vraždy	0	0	0	0	0
Násilné činy	246	226	249	226	214
Mravnostní činy	30	22	34	21	21
Krádeže vloupáním	310	310	343	307	254
Krádeže prosté	499	431	422	458	388
Majetkové činy	850	774	802	803	672
Ostatní krimi činy	219	291	163	189	280
Zbývající krimi	48	119	178	188	145
Hospodářské činy	33	24	22	21	45
Celkem krimi	1 426	1 456	1 448	1 448	1 377

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

Kriminalita mladistvých se ve srovnávaných letech 2005-2009 příliš neměnila, jak vyplývá z tabulky. Nejvyšší počet trestných činů spáchaných mladistvými byl v roce 2006, v dalších letech docházelo k jejich snižování. V letech 2006 a 2007 byl jejich počet stejný a v roce 2009 došlo ke snížení o 71 trestných činů ve srovnání s rokem 2008. Z tohoto pozitivního výsledku lze dojít k závěru, že prevence kriminality mládeže má své účinky a lidé si více chrání svůj majetek, neboť se vzhledem k roku 2008 se snížila majetková trestná činnost o 131 trestných činů. K největšímu snížení došlo v oblasti krádeží prostých⁴⁹ a to v 70 případech.

Problémem v hodnocení kriminality mládeže je kriminalita dětí vedená ve statistikách policejního prezidia, neboť zahrnuje věkovou kategorii 1-17 let a vymezuje spolupachatele trestné činnosti. Otázkou je, kolik dětí z tohoto věkového vymezení spadá do oblasti mladistvých. Lze však očekávat, že kriminalita dětí do 10 let nebude příliš rozšířená, kriminalita dětí do 15 let bude vyšší a nejvyšší zastoupení spolupachatelů bude mít skupina dětí ve věku 15-17 let, protože na ně mohou mít vliv mladiství, kteří jsou v jejich věkové kategorii a mohou spolu vytvářet společensky nežádoucí party provádějící trestnou činnost. Kriminalita dětí do 17 let je uvedena v tabulce 5.3.

⁴⁹

Pojem vymezen v kapitole 4.3.

Tab. 5.3 Kriminalita dětí ve věku 1 -17 let v MSK v letech 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Vraždy	0	0	0	0	0
Násilné činy	361	329	351	317	309
Mravnostní činy	38	27	40	32	33
Krádeže vloupáním	406	459	434	411	303
Krádeže prosté	703	736	632	651	541
Majetkové činy	1 157	1 244	1 119	1 114	897
Ostatní krimi činy	291	338	212	247	347
Zbývající krimi	58	138	212	219	164
Hospodářské činy	56	53	37	29	64
Celkem krimi	1 961	2 129	1 971	1 958	1 814

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

Z tabulky je možné konstatovat, že kriminalita dětí byla ve sledovaném období nejvyšší v roce 2006 a v následujících letech se snižovala. Majetková trestná činnost se snížila v roce 2009 oproti roku 2008 o 217 majetkových činů, krádeže prosté se snížily o 110 trestných činů a dále poklesly o 108 krádeže vloupáním.

Ze srovnání tabulek 5.2 a 5.3 je zřejmé, že děti se mnohem více spolupodíleli na konání trestné činnosti než samotní mladiství především v oblasti majetkové trestné činnosti.

5.2 Regresní a korelační analýza

Jedná se o statistické metody zabývající se vztahy a závislostmi mezi dvěma či více znaky a jejich hlavním cílem je poznávání příčinných vztahů mezi statistickými znaky. Regresní analýza zkoumá pomocí regresní funkce jednostranné závislosti znaků a dělí se na jednoduchou nebo vícenásobnou, korelační analýza měří závislosti znaků.⁵⁰

Následující analýza se zabývá vztahem mezi dvěma proměnnými, a proto se bude jednat o analýzu jednoduchou. Na základě předpokladu, že zvyšuje-li se nezaměstnanost mládeže, zvyšují se kriminální činy mládeže, je zde použita funkce lineární.

K měření závislosti znaků slouží index determinace, který vyjadřuje, jaká část rozptylu jednoho je způsobena závislostí na druhém znaku. Nabývá hodnot od 0 do 1, přičemž čím se blíží 0, tím je daná závislost slabší. V prostředí Microsoft Excel lze vytvořit bodový graf a přidáním spojnice trendu je možné zjistit rovnici regrese a již zmiňovaný index determinace.

⁵⁰ HEBÁK, P. (2005), str. 23.

Hodnota indexu determinace činí 0,1351, což znamená, že pouze 13,5 % rozptylu páchaní trestné činnosti mladistvých je způsobeno vlivem jejich nezaměstnanosti. Zbývajících 86,5 % je způsobeno jinými vlivy.

Korelační analýza se zabývá intenzitou vzájemného vztahu dvou proměnných. Pochází z latinského pojmu *correlatio* a jejím českým významovým ekvivalentem je souvztažnost nebo vzájemný vztah.⁵¹ Hodnotí se pomocí míry vzájemné lineární závislosti dvou veličin, která se nazývá koeficient korelace a je uveden v tabulce 5.4.

Tab. 5.4 Nezaměstnanost a trestné činy mladistvých v MSK v letech 2005-2009

	Nezaměstnaní do 18 let	Počet trestných činů
2005	928	1426
2006	849	1456
2007	810	1448
2008	733	1448
2009	717	1 377
Koeficient korelace		0,367603502

Zdroj: statistiky PČR a ÚP, vlastní zpracování.

Znaménko koeficientu korelace určuje směr závislosti, protože má koeficient kladnou hodnotu, jedná se o přímou závislost. Koeficient nabývá hodnot od -1 do 1, který udává sílu závislosti. V případě hodnocení trestné činnosti mladistvých v závislosti na jejich nezaměstnanosti je hodnota koeficientu korelace 0,368.⁵² Protože se blíží k 0, znamená to slabou lineární závislost.⁵³ Se zvyšujícím se počtem nezaměstnanosti mladistvých může docházet k nárůstu trestné činnosti.

⁵¹ HEBÁK, P. (2005), str. 152.

⁵² Hodnota koeficientu korelace byla vypočítána z hodnot uvedených v tabulce 5.4 v MS Excel za pomoci statistické funkce CORREL.

⁵³ HEBÁK, P. (2005), str. 160.

5.3 Trestné činy mládeže v Moravskoslezském kraji

Pro hodnocení kriminality a stanovení účinných preventivních programů je důležité zabývat se kriminalitou mládeže z pohledu trestných činů, kterým se věnuje tato část kapitoly.

Protože MSK se pyšní prvenstvím v této oblasti, specifikuje příloha 5 trestné činy, které vychází ze statistik kriminality policejního prezidia a poskytuje detailní přehled o veškerých trestných činech v MSK v roce 2009. Důležité je zaměření na konkrétní trestné činy mládeže v kraji, a proto je jim dále věnována pozornost.

Skupinu vražd nemusela Policie v MSK kraji vyšetřovat, ale u násilných činů již tomu tak nebylo. Typy násilných činů lze sledovat v tabulce 5.5.

Tab. 5.5 Typy násilných činů v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Loupeže	80	111	171	672
Úmyslné ublížení na zdraví	21	69	90	1 037
Vydírání	8	11	18	162
Porušování dom. svobody	4	13	17	288
Jiné	3	10	13	464
Násilné činy	116	214	309	2 623

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

Z tabulky je zřejmé, že nejvíce násilných činů bylo konáno v oblasti loupeží, které tvořily 69% a po nich úmyslné ublížení na zdraví ve výši 18% z celkových násilných činů. Mravnostních činů páchaných mládeží nebylo mnoho, přesto jsou uvedeny v tabulce 5.6.

Tab. 5.6 Mravnostní činy v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Znásilnění	0	3	3	77
Pohlavní zneužívání	12	16	28	95
Jiné	0	2	2	73
Mravnostní činy	12	21	33	245

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

Nejvíce mravnostních činů je pácháno mládeží jako pohlavní zneužívání, které tvoří 27% z celkových trestných mravnostních činů, jak vyplývá z tabulky.

V následující tabulce 5.7 jsou uvedeny majetkové trestné činy, které patří mezi nejproblematictější oblast kriminality.

Tab. 5.7 Majetkové činy v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Vloupání do obchodu	2	33	34	841
do restaurací	8	16	20	465
do kiosků	13	27	35	213
do bytů	12	26	36	719
do ostatních objektů	39	95	116	3 887
do jiných objektů	17	57	62	871
Krádeže vloupáním celkem	91	254	303	6 996
Krádeže kapesní	57	53	105	2 757
Na jiných osobách	35	48	80	1 307
Mot. Vozidel dvoustopých	22	70	79	877
Věcí z automobilů	35	47	72	6 907
z bytu	14	37	50	589
z ostatních objektu	14	96	108	2 954
Jiné krádeže	14	37	47	2 289
Krádeže prosté celkem	191	388	541	17 680
Podvod	2	9	11	617
Poškození cizí věci	16	18	32	1 472
Jiné maj. činy	7	3	10	308
Majetkové činy celkem	307	672	897	27 073

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

Z tabulky lze vyhodnocovat, že majetková kriminalita byla převážně zaměřena na krádeže. Nejvíce trestných činů krádeže konali mladiství ve věku 15-17. Nejvyšší položkou v krádežích vloupáním mladistvých bylo vloupání do ostatních objektů, které tvořily 37% z celkových krádeží vloupáním způsobených mladistvými. Tyto majetkové trestné činy tvořily pouze 2,5% z celkových majetkových trestných činů v MSK.

Nezletilí mají největší podíl na krádežích prostých blíže specifikovaných jako kapesní krádeže. Podíl na těchto trestných činech byl v roce 2009 ve výši 19% z majetkových trestných činů nezletilých. Motivem majetkové trestné činnosti je ve většině případů zisk a touha po majetku. Následující tabulka 5.8 uvádí ostatní kriminální činy mladistvých v závislosti na celkových ostatních kriminálních činech v MSK.

Tab. 5.8 Ostatní kriminální činy v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Sprejerství	91	127	159	522
Nedovolená výroba ⁵⁴	18	20	38	244
Maření výkonu úř. roz.	4	95	99	516
Jiné krimi činy	14	38	51	713
Ostatní krimi činy	127	280	347	1 995

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

Nejvyšší podíl na ostatních kriminálních činech měli nezletilí, mladiství i děti v oblasti sprejerství, jak uvádí tabulka 5.4. Na těchto trestných činech se podíleli 38% z celorepublikového počtu trestných činů v této oblasti. Poškození majetku sprejery a mladými vandaly ve dvojicích a skupinách má na celkové kriminalitě menší podíl než majetkové trestné činy, ale způsobuje vysoké majetkové škody a poškozuje mnohdy i umělecké hodnoty.⁵⁵ Zbývající kriminalitu uvádí tabulka 5.9.

Tab. 5.9 Zbývající kriminalita v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Dopravní nehody silniční	2	11	13	1 090
Ostatní trestná činnost	17	133	149	2 174
Jiná trestná činnost	1	1	2	3127
Zbývající krimi	20	145	164	6 391

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

V oblasti zbývající kriminality byl největší počet trestných činů páchaných jako ostatní trestná činnost, která není blíže specifikována ve statistikách policejního prezidia. Další tabulka 5.10 uvádí hospodářské trestné činy.

Tab. 5.10 Hospodářské činy v MSK v roce 2009

	Nezletilí (0-14)	Mladiství (15-17)	Děti (1-17)	Celkem MSK
Ochrany měny	3	20	22	209
Neopr. držení pl. karty	17	14	31	1 200
Jiné hosp. činy	0	11	11	1995
Hospodářské činy	20	45	64	3 404

Zdroj: statistiky PČR, vlastní zpracování.

⁵⁴ Nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů.

⁵⁵ ZOUBKOVÁ, I. (2002), str. 23.

Z tabulky vyplývá, že hospodářské činy páchané mládeží neměly v oblasti kriminality příliš velké zastoupení. Jednalo se o 3,7% z celkových hospodářských činů páchaných v MSK, ve většině případů šlo o trestné činy neoprávněného držení platebních karet a trestných činů proti ochraně měny.

5.4 Prevence kriminality

K zamezení páchaní trestných činů je důležitá prevence kriminality, která poskytuje základní přehled o možnostech a podmínkách preventivních aktivit, které směřují k předcházení trestné činnosti, dále ke snižování jejího výskytu formou zamezení páchaní nebo minimalizací příčin a podmínek vzniku trestných činů.

Podle adresátů preventivních aktivit se kriminální prevence člení na primární prevenci, kdy je adresátem celá společnost, nebo obyvatelstvo některého města, či místa nebo některá demograficky vymezená skupina lidí např. mládež, dále na sekundární prevenci, která je orientovaná na rizikové skupiny potenciálních pachatelů nebo potenciálních obětí a na kriminogenní situace a na terciární prevenci, která je orientována na pachatele a oběti v zájmu prevence recidivy.⁵⁶

Moderním směrem a prioritou systému prevence kriminality v ČR je prevence na místní úrovni. Preference „komunální prevence“ je dána tím, že rozhodující část kriminality je ve svých faktorech vázána na konkrétní lokalitu. Přes rostoucí institucionalizaci kriminality a mobilitu pachatelů se většina pachatelů dopouští trestných činů v obcích, kde mají trvalé bydliště.

Kontrola kriminality je činnost spočívající v plnění úkolů společnosti a státu v ochraně občanů před kriminalitou. Zahrnuje všechny společenské instituce, strategie a sankce, jejichž cílem je dosažení konformity chování v oblasti regulované normami trestního práva. Kontrola kriminality je omezování trestné činnosti a snaha redukce sociálně patologických jevů nekriminální povahy např. alkoholismus, nealkoholová toxikomanie či prostituce.⁵⁷ Kontrola kriminality se uskutečňuje prostřednictvím represivních⁵⁸ a preventivních strategií. Obě se musí vzájemně doplňovat.

Prevence kriminality představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započatím, nebo před jejím pokračováním. Do prevence kriminality tak náleží veškeré

⁵⁶ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 24.

⁵⁷ ZAPLETAL, J. (2008), str. 7.

⁵⁸ Strategie, které trestnou činnost potlačují.

aktivitu směřující k předcházení páchaní trestných činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení páchaní nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku. Patří sem opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.

5.4.1 Klasifikace prevence kriminality

V rámci kriminální prevence se setkáváme s širokým spektrem preventivních aktivit, strategií, opatření a programů. Za výchozí lze možno považovat členění preventivních strategií na přímé, cílené bezprostředně proti kriminalitě, a nepřímé, jejichž primárním cílem je celkové zkvalitnění životních podmínek, zatímco jejich efekt v podobě omezení kriminality je sekundární.

Velmi rozšířené je rozdělení prevence kriminality z **obsahového hlediska** na sociální prevenci (zaměřena na sociální faktory kriminality), na situační prevenci (zaměřena na kriminogenní situace, tj. na zmenšování počtu příležitostí k páchaní trestných činů) a na prevenci viktimnosti (zaměřena na potenciální oběti trestných činů). Méně obvyklé je pojetí, které vyčleňuje vedle prevence sociální a situační tzv. prevenci individuální, která je orientována na jedince a skupiny osob v interakci se sociálním prostředím.

Podle **okruhů adresátů** jednotlivých preventivních aktivit lze prevenci kriminality členit na primární (adresátem je předem neurčený okruh osob, resp. celá společnost), sekundární (orientovanou na rizikové skupiny potenciálních pachatelů nebo potenciálních obětí) a terciární (zaměřenou na pachatele a oběti v zájmu prevence recidivy).

Z **časového hlediska** je možno prevenci členit na predeliktní (před spácháním trestného činu) a postdelikttní (v zájmu zabránění spáchání trestného činu dalšího).⁵⁹

Sociální prevence kriminality

Sociální prevence je zaměřena nejširěji, protože se zaměřuje na sociální kriminogenní faktory a na jejich překonávání nebo neutralizaci. Zabývá se kriminogenními jevy, jako je prostituce, alkoholismus a jiné toxikomanie, nezaměstnanost, chudoba, záškoláctví, extremistické skupiny, kasina, bezdomovci aj. a dále se zabývá nedostatky v právním řádu, působením médií a otázkami rodiny, školy, sociálních služeb a jiných institucí.⁶⁰ Představují

⁵⁹ ZAPLETAL, J. (2008), str. 11.

⁶⁰ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 173.

ji aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace jedince a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Příslušná opatření sociální povahy přispívají k vypořádání se se základními příčinami kriminality a s dispozicemi jedinců k páchané trestné činnosti.

Sociální prevence bývá někdy označována jako „orientovaná na pachatele“, neboť je zaměřena na modifikaci chování potenciálního pachatele trestné činnosti. Výskyt kriminality ve společnosti závisí v nezanedbatelné míře na počtu potenciálních pachatelů. Jde o osoby, které jsou dostatečně motivovány určitou potřebou a zároveň postrádají vnitřní regulativy a korektivy chování, které by jim zabránily docílení uspokojení takové potřeby nelegálně, především spácháním trestného činu.⁶¹

Kriminologické výzkumy ukazují souvislosti mezi výchovou v rodině, neúspěchy ve škole a problémy v profesní sféře na jedné straně a vývojem kriminální dráhy na straně druhé. Také koncepce sociální prevence kriminality je založena na zjištění, že existuje vztah mezi sociálními podmínkami pachatele a jeho kriminálním chováním. Vychází z předpokladu, že jsou-li charakteristiky sociálního prostředí optimální, člověk se s vysokou pravděpodobností trestného činu nedopustí. Pokud se tak stane, má být znovu uveden na správnou cestu pomocí vhodně zvolených resocializačních opatření. Kriminalita je chápána především jako selhání jiných osob anebo jako důsledek strukturálních nedostatků ve společnosti.

Tento přístup vede k preferování preventivních strategií, aktivit a programů zaměřených na sociální faktory kriminality, tj. na změnu nepříznivých podmínek působících v rámci sociálního prostředí. Jejich cílem je humanizace života a prostředí, v němž probíhají procesy socializace a sociální integrace. Socializace probíhá po celý život, její rozhodující část však spadá do období dětství a dospívání.

Předpokládá se, že dosažené zlepšení v oblasti plnění funkce rodiny, zaměstnanosti, bydlení, školství, zdravotnictví a volného času povede k poklesu kriminality. Opatření jsou však zaměřena i na změnu nepříznivých společenských, ekonomických, kulturních a dalších podmínek širšího společenského prostředí, které se stávají kriminogenními faktory.

Kriminalitu mohou z hlediska sociální prevence ovlivňovat různé druhy sociální politiky, např. politika rodinná, politika zaměřená na výchovu a vzdělávání, politika

⁶¹ ZAPLETAL, J. (2008), str. 13.

orientovaná na mladou generaci, politika zaměstnanosti, politika zdravotní, ale také např. politika územního plánování a politika urbanismu.

Součástí sociální prevence je i zdokonalování činnosti subjektů zodpovědných za sociální integraci, resocializaci a rehabilitaci pachatelů trestných činů.

Sociální prevence kriminality se ve své podstatné části orientuje na předem nedefinovatelný okruh osob, především však působí na děti a mladé lidi. Sociální kriminální prevence je tedy především prevencí kriminality mládeže a zaměřuje se zejména na děti a mladé lidi, protože hlavně ti jsou předmětem socializace. Většina dospělých pachatelů začíná páchat trestnou činnost v raném věku. Prevence by se neměla omezovat pouze na nejranější identifikaci rizikových dětí s cílem dosáhnout nápravy jejich chování pokud možno ještě předtím, než se začnou dopouštět trestné činnosti. Měla by se také zaměřit na změny struktur ve společnosti, které mohou mít na socializaci lidí negativní vliv a tím zvyšovat riziko, že se z nich později stanou pachatelé trestných činů.

Za klíčové oblasti rozvíjení preventivních aktivit v rámci sociální prevence kriminality je nutno považovat sféru rodiny, školy, práce a zaměstnání a volného času. V určitých případech může mít kriminálně preventivní význam také poskytování sociálních podpor i jednorázová materiální a finanční pomoc.

Preventivní programy sledují, aby škola vybavovala žáky schopností prosociálního chování a v tomto směru alespoň zčásti kompenzovala nedostatky v rodinné výchově. Pro výuku nesmí být zanedbávána výchova. Jedním z předních úkolů školy je výchova dětí k odpovědnosti za sebe sama a k pocitu sounáležitosti s lidským společenstvím. Škola však může hrát důležitější roli též v rané identifikaci a predikci problémových jedinců, při zjišťování problémových situací a v zásazích do těchto problémů např. snížení nebo zamezení výskytu šikany.

Preventivní úlohu oblasti práce a zaměstnání lze spatřovat – vedle pozitivního vlivu pracovní seberealizace – v získávání příjmů k legálnímu uspokojování nejrůznějších potřeb, jakož i v rozšiřování pozitivních speciálních kontaktů a návyků na pozitivní kooperaci s jinými lidmi. Pracovní režim představuje účinnou formu sociální kontroly. Nezaměstnanost může být výrazným kriminogenním faktorem – nedostatkem finančních prostředků počínaje a nudou a destabilizací rodiny konče.⁶² Existují dva druhy přístupu opírající se o zaměstnanost, které mohou přispět ke snížení kriminality:

- poskytnutí profesního výcviku a pracovních zkušeností,

⁶² ZAPLETAL, J. (2008), str. 15.

- zlepšení a rozšíření pracovních příležitostí.

Preventivní programy v oblasti volného času se zaměřují na organizování takových způsobů trávení volného času, jejichž cílem je vázat přebytečný volný čas ohrožených jedinců a poskytnout jim radost z činností, které uskutečňují, a zároveň vytvářet nenápadnou a nenásilnou korekci jejich hodnotové orientace. Hlavním cílem těchto strategií je nabídnout ohroženým jedincům pozitivní alternativu trávení volného času.

Pro oblasti rodiny, školy a volného času bylo v posledních desetiletích ve světě vytvořeno velké množství preventivních programů, jejichž realizace však je finančně velmi nákladná. Tato nákladnost souvisí mimo jiné s tím, že sociální prevence předpokládá přístupy a iniciativy vycházející z dlouhodobějších programů, jen ty mohou přinést pozitivní výsledky.

V sociální prevenci kriminality tedy jde o širokou paletu aktivit náročných na personální a materiální zabezpečení, s dobou realizace převážně střednědobou až dlouhodobou. Vyhodnotit výslednost programů a opatření sociální prevence, resp. jejich přímý vliv na kriminalitu, je nesnadné. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze pouze odhadovat sociální perspektivy jedinců.

Nad rámec uvedené definice jakožto souhrnu aktivit ovlivňujících proces socializace a sociální integrace jedince a aktivit zaměřených na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek lze do rámce sociální prevence zařadit také aspekt vnější kontroly lidského chování záležející ve fungování normativních systémů a jejich subsystémů. Zde přísluší zvláštní postavení právnímu řádu, kvalitní zákonné úpravě a její aplikaci.

Situační prevence kriminality

Situační kriminální prevence chápe zločin jako produkt motivace a příležitostí. Je zaměřena na odstraňování kriminogenních situací, na omezování příležitostí ke spáchání trestných činů a na zvyšování dopadení pro pachatele.⁶³ Situační prevence může být účinná především u tzv. pouliční kriminality, majetkové kriminality a u některých forem násilné a mravnostní kriminality např. loupeže a znásilnění.

Vychází ze zkušeností, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností.⁶⁴ Míra výskytu trestné činnosti ve společnosti závisí v neposlední řadě – vedle počtu potenciálních pachatelů a působení mechanismu vnější

⁶³ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 180.

⁶⁴ GJURIČOVÁ, J. (1996), str. 3.

sociální kontroly – na počtu nabízejících se příležitostí k páčání trestných činů a na frekvenci výskytu kriminogenních situací. Jde zde o situace, kdy je nejrůznějšími způsoby zvýšena pravděpodobnost spáchání trestného činu. Vznik a trvání kriminogenní situace jsou závislé na řadě okolností vyplývajících jak z daného prostředí, tak z pachatelovy osobnosti. Důležitá přitom není pouze objektivní charakteristika příslušné situace, ale také její subjektivní vnímání pachatelem.

Nezanedbatelná část trestných jednání je přitom dílem oněch lidí, kteří jinak zpravidla právní normy neporušují, ale jednají do té míry racionálně, že jsou s to využít ve svůj prospěch i vhodné struktury příležitosti ke spáchání trestného činu, především majetkového. K trestnému činu přistupují na základě racionální úvahy, kdy váží klady a zápory, porovnávají námahu, rizika a zisk s takovým jednáním spojené.

Situační prevence kriminality vychází z předpokladu, že lidé se rozhodují, zda se dopustí trestné činnosti, a že toto rozhodnutí je ovlivněno situačními faktory. Její podstatou je idea změnit strukturu příležitostí k spáchání trestného činu v neprospěch pachatele – v tom smyslu, aby subjektivně pociťovaný prospěch ze zločinu nebyl vyšší nežli míra vynaložené námahy a podstoupeného rizika. Jde o to, aby trestný čin byl uskutečnitelný pouze obtížně a aby se pachateli nevyplatil, tj. maximalizoval překážky a rizika realizace trestného činu a minimalizoval s ním spojený prospěch.

Důsledkem uplatnění strategií situační prevence je tak omezování kriminogenních situací a zvyšování pravděpodobnosti odhalení a dopadení pachatele, tedy docílení pro pachatele neúměrně vysokého rizika.

Cílem opatření situační prevence tedy není změnit motivy pachatelova jednání ve vztahu k páčání trestné činnosti jako takové. Situační prevence zavádí specifické změny ovlivňující pachatelovo rozhodnutí či schopnost spáchat konkrétní trestný čin na daném místě a v dané době. Tyto změny obvykle působí na bezprostřední kriminální situaci tím, že mění její komponenty, anebo zabraňují jejich společnému výskytu.

Na rozdíl od sociální prevence, orientované na osobu pachatele a na modifikaci příčin kriminality, se tak situační kriminální prevence zaměřuje na samotný trestný čin. Jde o přímou strategii prevence kriminality.⁶⁵

Opatření situační prevence jsou nejpoužitelnější v případě majetkové kriminality tj. při krádežích vloupáním do obytných objektů, krádežích motorových vozidel, krádežích z aut, krádeže motocyklů a jízdních kol, krádežích vloupáním, krádežích v obchodech

⁶⁵ ZAPLETAL, J. (2008), str. 16.

a vandalismu.⁶⁶ Situační opatření se často aplikují v obytných čtvrtích, v dopravních prostředcích nebo v obchodech. Pestrá paleta opatření situační prevence má charakter převážně technický, organizační a administrativní.

Situační prevence je hlavní doménou policie. Významná role přísluší v rámci situační prevence tzv. kriminalistické prevenci, v níž jde o soustavu metod a prostředků prevence trestné činnosti založené na poznatcích kriminalistické techniky, taktiky a metodiky. Zřejmě nejrychleji se rozvíjí v oblasti kriminalistické techniky. Pojetí prevence kriminality, které rozpracovává kriminologie, předpokládá využívat poznatky o kriminalitě získané kriminalistikou, přičemž z poznatků dosažených ve sféře kriminologické prevence v rozsahu působnosti policie vychází i prevence kriminalistická.

Podstatou situační kriminální prevence je tedy docílení změny struktury příležitostí ke spáchání trestného činu v neprospěch pachatele a tím i redukce kriminogenních situací. Způsoby, jak toho dosáhnout, jsou mnohočetné. V odborné literatuře se proto setkáváme s rozličnými členěními situační prevence a jejích komponent. Výstižně rozčlenění a klasifikace strategií situační prevence kriminality dělí situační opatření do tří skupin, které uvádí tab. 5.11.

Tab. 5.11 Klasifikace strategie a opatření situační prevence kriminality

Strategie	Opatření
Zvyšující námahu spojenou s páčáním trestné činnosti	Ztížení dosažení cíle Kontrola přístupu Odklonění pachatelů Kontrola prostředků trestné činnosti
Zvyšující riziko spojené s páčáním trestné činnosti	Formální dohled Dohled prováděný zaměstnanci Přirozený dohled
Snižující užitek plynoucí z trestné činnosti	Odstranění cíle Označení věci Stanovení pravidel

Zdroj: strategie a opatření,⁶⁷ vlastní zpracování.

Jako jedno z dalších členění jsou opatření situační prevence převážně technického, organizačního a administrativního charakteru např. zvyšování viditelnosti určitého prostředí a objektu, zdokonalování hlídkové a pořádkové služby policie. Snižují kriminalitu tím, že zabezpečovacími prostředky kriminalitu znesnadní. Tuto prevenci je možno rozdělit do pěti kategorií:

⁶⁶ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 182.

⁶⁷ GRAHAM J. (1996), str. 94.

- zvýšení ochrany objektů, osob a věcí – zajištění pomocí bezpečnostních zámků a bezpečnostních dveří, nerozbitnými skly oken, mřížemi, hlídacími psy, poplašnými zařízeními, zamykáním řadicí páky, zajištění službami vrátných, recepčních a hlídačů, napojením na centrální systém ochrany objektů aj.,
- přemístění ohrožených věcí na bezpečnější místo – ukládání peněz v bankách a spořitelnách, ukládání klenotů a šperků do bankovních trezorů a sejfů, parkování osobních aut na hlídaných parkovištích, odnášení autorádií z automobilů atd.,
- ztížení přístupu k prostředkům vhodným pro spáchání trestného činu – uplatňování právních předpisů o prodeji střelných zbraní a o jejich držení, nakládání s výbušninami, jedy a drogami, kontrola zavazadel na letištích, ponechávání klíčů pod rohožkou atp.,
- zmenšení očekávaného prospěchu z trestného činu a zvýšení rizika pro pachatele tj. označování věcí – výrobní čísla automobilů, registrace jízdních kol, uměleckých předmětů, starožitností, označování bankovek a platebních karet atd.,
- zlepšení dohledu nad lokalitou – aktivity pořádkové služby policie, soukromých bezpečnostních služeb, vrátných, hlídačů, řidičů MHD, kamerové televizní systémy aj.

Situační prevence je více preferována před prevencí sociální, protože její zavádění je jednodušší, rychlejší, mnohdy také levnější a výsledky jsou viditelnější a účinnost tohoto programu je snadno ověřitelná.⁶⁸ Člení se na opatření povahy:

- organizační - zřízení krizového centra pro ohrožené děti,
- technické - používání uzamykatelných tyčí na volanty automobilů,
- personální - pověřování důvěryhodných lidí funkcemi spojenými s hmotnou odpovědností,
- výchovné - osvětová činnost na úseku drogové problematiky.

Situační prevence v pojetí odboru prevence MVČR

Odbor prevence kriminality MVČR ve svých materiálech rozlišuje v rámci organizačních ekonomických a technických opatření prostředky klasické, technické, fyzické a režimové ochrany.

⁶⁸

NOVOTNÝ, O. (2008), str. 187.

Klasickou ochranu představují mechanické zábranné prostředky, např. bezpečnostní uzamykací systémy dveří, mříží, bezpečnostní fólie, bezpečnostní vrstvené sklo, protisluneční fólie, trezory, bezpečnostní schránky, bezpečnostní zavazadla apod.

Technická ochrana je zastoupena elektrickou zabezpečovací signalizací, elektrickou požární signalizací, uzavřenými televizními okruhy, perimetrií, kontrolními systémy selektivního vstupu, přepětové ochrany, speciální technikou, pulty centralizované ochrany.

Fyzickou ochranu zabezpečují strážníci, zaměstnanci soukromých bezpečnostních služeb, obecní a městské policie, Policie ČR a Armáda ČR.

Režimová ochrana zahrnuje administrativně-organizační opatření, která směřují k zajištění bezporuchového fungování celého bezpečnostního systému např. personální záležitosti, přístup k datům, klíčové hospodářství, možný přístup či vjezd jednotlivých osob do objektu.

Veškerá opatření prováděná v rámci situační prevence lze rozdělit do tří skupin:

- osvětová činnost – informování veřejnosti o trestné činnosti, informování o práci policie, vysvětlení smyslu zabezpečovacího systému,
- konkrétní opatření ohrožených nebo rizikových fyzických a právnických osob – zabezpečení bytů, domů, chat, kanceláří, skladů, automobilů,
- systémová opatření na základě vyhodnocení trestné činnosti – zkvalitňování právních norem, rozvoj EZS a EPS, zvýšení profesionality.

Prevence viktimmnosti

Většina trestných činů působí újmu jednotlivci – poškozuje nebo ohrožuje jej na životě, zdraví, majetku, cti, svobodě nebo jiných právech. Osoba se označuje jako oběť trestného činu a zabývá se jí viktimologie, která obrací pozornost právě na tuto oběť.

Předmětem viktimologie je šest skupin jevů:

- osoba oběti – biologické, sociální a psychické vlastnosti,
- vztahy mezi obětí a pachatelem,
- role oběti v procesu viktimizace,
- role oběti v procesu odhalování, vyšetřování a soudního projednávání věci,
- pomoc oběti, způsoby jejího odškodnění a rehabilitace,
- ochrana občanů před viktimizací.⁶⁹

⁶⁹ NOVOTNÝ, O. (2008), str. 141.

Viktimologická prevence se do určité míry překrývá s prevencí sociální a prevencí situační, zaměřuje se na činnost osvětovou, poradenskou a na vštěpování obecných a speciálních zásad ochrany ohrožených osob. Osvětová činnost učí lidi chovat se tak, aby nevystavovali sebe a svůj majetek zvýšenému nebezpečí napadení, jak se bránit před útokem a jak se chovat během útoku i po něm. Do této prevence se řadí také výcvikové kurzy psychologické i fyzické sebeobrany, terapeutické a rehabilitační zacházení po útoku.

Dílčí závěr

V první části této kapitoly je sledována věková struktura uchazečů o zaměstnání. Dále hodnotí a zobrazuje v tabulkách jednotlivé druhy trestných činů mládeže páchaných v MSK v letech 2005-2009. Nejvíce trestných činů bylo spácháno mladistvými i dětmi v roce 2006.

V další části se hodnotí závislost trestné činnosti mladistvých na jejich nezaměstnanosti pomocí regresní a korelační analýzy, pomocí kterých lze usoudit, že se jedná o slabou lineární závislost.

Poslední část se zaměřuje na prevenci kriminality v ČR, dále systém prevence člení podle hlediska obsahového, podle hlediska adresátů a z pohledu času. V závěru klasifikuje preventivní opatření sociální prevence, situační prevence a prevence viktimologie a aplikuje na odbor prevence MVČR.

6 Závěr

Delikvence mládeže neboli trestná činnost dětí a mladistvých je negativním společenským jevem, který se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. Je to dáno stupněm psychického vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi i motivy k páčání trestné činnosti. Ke kriminogenním faktorům patří nefunkční rodina, party vrstevníků, záškoláctví, bydliště a trávení volného času.

Cílem této diplomové práce byla analýza a vyhodnocení situace v oblasti trestné činnosti mládeže se zaměřením na současnou ekonomickou nestabilitu, která je obvykle spojována s nezaměstnaností. Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2000-2008 měl klesající trend, ke změně však došlo v roce 2009, kdy se situace obrátila, a od ledna roku 2009 docházelo k neustálému zvyšování míry nezaměstnanosti. V prosinci došlo k nejvyššímu rozdílu ve zvýšení míry nezaměstnanosti v rámci ČR o 2,5%. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v roce 2009 v Praze a naopak největší míra nezaměstnanosti byla sledována v kraji Ústeckém a vysoká míra nezaměstnanosti v Olomouckém kraji a v Moravskoslezském kraji. Zvyšující se trend přetrvává i v prvních měsících roku 2010.

Vedle nezaměstnanosti má vliv na páčání kriminality mládeže také poskytování státní sociální podpory. Příspěvky vyplacené v MSK byly sledovány v období roku 2008-2009. Ve srovnání těchto dvou let došlo v roce 2009 ke snížení v 386 964 případech, které odpovídaly snížení výdajů ÚP pro MSK ve výši 260 588 tis. Kč, největší podíl na poklesu mělo snížení přídavků na děti, kde se ušetřilo 208 388 tis. Kč.

Další část práce se zabývala analýzou trestné činnosti mládeže v roce 2009 ve vyšších územně samosprávných celcích se zaměřením na vývoj trestné činnosti v Moravskoslezském kraji.

Hypotéza se týkala kriminality mládeže a zněla takto: kriminalita mládeže v ČR tvoří 10% celkové kriminality. V roce 2009 se kriminalita mládeže v závislosti na celkové kriminalitě v ČR vykazovala ve výši 5,56%. Tato hodnota je pouze výsledkem hodnocení objasněných trestných činů, které tvořily pouze 43% celkové trestné činnosti. Na základě provedené analýzy byla hypotéza vyvrácena. Je možné dále polemizovat nad tím, jakého procenta celkové kriminality dosahuje mládež v 67% případů neobjasněných trestných činů.

Na základě nové reformy PČR je možno hodnotit kriminalitu mládeže z hlediska jednotlivých krajů. Při hodnocení podle nejvyššího počtu trestných činů spáchaných mládeží se na prvním místě umístil Moravskoslezský kraj, ve kterém bylo spáchano 3 793 takovýchto činů. Na druhém místě byl vyhodnocen Ústecký kraj s 2 110 trestnými činy a třetí místo

v tomto hodnocení patří Jihomoravskému kraji s počtem 1 602 trestných činů. V Moravskoslezském kraji byl 20% podíl trestných činů páchaných nezletilými, mladistvými a dětmi vyhodnocen jako nejvyšší ve vztahu k celkové kriminalitě mládeže v ČR.

Nejvyšší počet páchaných trestných činů mládeže byl v MSK zastoupen majetkovými trestnými činy. U nezletilých tvořily majetkové trestné činy 51% z jejich celkových trestných činů, krádeže prosté tvořily téměř 62,2%. U mladistvých byla majetková trestná činnost ve výši 48,8% a krádeže prosté se podílely na hodnotě výši 57,7%. Majetková kriminalita byla převážně zaměřena na krádeže. Nejvíce trestných činů krádeže konali mladiství ve věku 15-17 let. Nejvyšší položkou v krádežích vloupáním mladistvých bylo vloupání do ostatních objektů, které tvořily 37% z celkových krádeží vloupáním způsobených mladistvými. Tyto majetkové trestné činy tvořily pouze 2,5% z celkových majetkových trestných činů v MSK.

Při sledování nezaměstnanosti mladistvých v obdobích 2005-2009 byl zjištěn klesající trend. Kriminalita mladistvých má od roku 2006 také klesající tendence. Při hodnocení vzájemné závislosti trestné činnosti mladistvých na jejich nezaměstnanosti pomocí regresní a korelační analýzy bylo zjištěno, že tyto dvě proměnné jsou slabě lineárně závislé z 13,5 %.

K zamezení páchaní trestných činů je důležitá prevence kriminality, která poskytuje základní přehled o možnostech a podmínkách preventivních aktivit, které směřují k předcházení trestné činnosti, dále ke snižování jejího výskytu nebo minimalizaci příčin vzniku trestné činnosti.

Nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách. Preventivně mohou působit i nevládní organizace. Vlivným nástrojem je také sociální politika státu ovlivňující systém vzdělávání, zaměstnanost, stabilitu rodiny, fungování policejního a soudního aparátu a dalších institucí, zabývajících se rizikovou mládeží.

Především je nutno se zaměřit na minimalizaci a odstranění příčin, vedoucích k delikventnímu chování mládeže. Stát by měl vytvářet podmínky a podporovat fungování úplných rodin, protože taková výchova je nenahraditelná. Dále by měl mít větší zájem na veřejném školství a to na všech jeho stupních, přičemž do této oblasti patří také podpora zájmových činností mládeže a volnočasových aktivit.

Boj s kriminalitou mládeže je dlouhodobá záležitost. A proto je nutné postupně dosahovat uskutečňování alespoň malých krůčků při minimalizaci delikventního chování mládeže.

Seznam použité literatury

Monografie

BAKALÁŘ, P. *Tabu v sociálních vědách*. Praha: Votobia, 2003. 344 s. ISBN 80-7220-135-2.

BURTON G.; JIRÁK J. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister&Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.

GRAHAM, J.; BENNETT, H. T. *Strategie prevence kriminality v Evropě a Severní Americe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. 174 s. ISBN 80-87437-05-6.

HEBÁK, P.; HUSTOPECKÝ, J.; MALÁ, I. *Vícerozměrné statistické metody (2)*. Praha: Informatorium, 1. vyd. 2005. 239 s. ISBN 80-7333-036-9.

HELÍSEK, M. *Makroekonomie*. Slaný: Melandrium, 2. přepracované vyd. 2002. 326 s. ISBN 80-86175-25-1.

CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha: Policie ČR, 2. upravené vyd. 1998. 122 s. ISBN 80-84627-91-4.

LIŠKA, V. a kol. *Makroekonomie*. Praha: Professional Publishing, 1. vyd. 2002. 556 s. ISBN 80-86419-27-4

MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada Publishing, 1. vyd. 2000. 764 s. ISBN 80-7169-891-1

NOVOTNÝ, O.; ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 3. přeprac. vyd. 2008. 527 s. ISBN 978-80-7357-409-3

ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*. Praha: CODEX Bohemia, 1. vyd. 1997. 352 s. ISBN 80-85963-43-4

SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Praha: Profess Consulting, 2007. 488 s. ISBN 80-7259-050 2.

SMÉKAL, V.; MACEK, P. *Utváření a vývoj osobnosti*. Brno: Barrister&Principal, 1.vyd. 2002. 264 s. ISBN 80-85947-83-8

ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality*. Praha: Policejní akademie ČR, 3. přeprac. vyd. 2008. 108 s. ISBN 978-80-7251-270-6

ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2

Periodika

GJURIČOVÁ, J. *Prevence kriminality ve městech*. Policista, 1996, roč. 7, č. 12, s. 3.

Sbírky zákonů

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění dle pozdějších změn a doplňků.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 40/2009Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění dle pozdějších změn a doplňků.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění ve znění zákona č. 383/2005 Sb.

Zákon č. 94/1963, zákon o rodině ve znění zákona č. 315/2004 Sb.

Elektronické publikace a zdroje

Nezaměstnanost [online]. ČSÚ. [cit. 9. 9. 2009]. Dostupné na:

<http://www.finance.cz/ekonomika/prace/nezamestnanost/>

Nezaměstnanost ČR [online]. MPSV. [cit. 19. 9. 2009]. Dostupné na:

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Nezaměstnanost v MSK [online]. MPSV. [cit. 19. 9. 2009]. Dostupné na:

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem?stat=20000000000038&obdobi=H&rok=2009&uzemi=0&send=send&piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&piref37_240429_37_240428_240428.xslselect=nazev&piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=1&piref37_240429_37_240428_240428.usr1=1

Pololetní statistiky absolventů [online]. MPSV. [cit. 19. 9. 2009]. Dostupné na:

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs/polo>

Nová krajská ředitelství [online]. PČR. [cit. 27. 2. 2010]. Dostupné na:

<http://www.policie.cz/clanek/nova-krajska-reditelstvi-policie.aspx>

Statistika kriminality VÚSC [online]. PČR. [cit. 19. 9. 2009]. Dostupné na:

<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-68662.aspx>

Prognóza nezaměstnanosti [online]. Patria Plus. [cit. 27. 10. 2009]. Dostupné na:

<http://www.patria.cz/patriaplus/firma/prognozy.html>

Informace o Praze [online]. Praha. [cit. 20. 1. 2010]. Dostupné na: <http://www.praha.cz>

Informace o Ústeckém kraji [online]. Ústecký kraj. [cit. 25. 1. 2010]. Dostupné na:

<http://www.kr-ustecky.cz>

Informace o Moravskoslezském kraji [online]. Moravskoslezský kraj. [cit. 27. 1. 2010].

Dostupné na: <http://www.kr-moravskoslezsky.cz>

LMD [online]. Zdraví. [cit. 7. 2. 2010]. Dostupné na: <http://nemoci.doktorka.cz/lmd---lehka-mozkova-dysfunkce/>

Vývoj nezaměstnanosti v MSK [online]. ÚP Ostrava. [cit. 1. 4. 2010]. Dostupné na:

http://portal.mpsv.cz/sz/local/ot_info/trh_prace_novy/kraj_moravskoslezsky/komentar_kraj

Prognózy o vývoji obyvatelstva [online]. ČSÚ. [cit. 12. 3. 2010]. Dostupné na:

<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4021-10>

Mapa krajů [online]. Czechotourismus. [cit. 15. 3. 2010] Dostupné na:

<http://www.czechtourism.cz/artimg/kraje.jpg>

Seznam zkratek

aj	-	a jiné
apod.	-	a podobně
č.	-	číslo
ČNB	-	Česká národní banka
ČR	-	Česká Republika
ČSÚ	-	Český statistický úřad
dom.	-	domácí
EPS	-	elektronická požární signalizace
EU	-	Evropská Unie
EZS	-	elektronická zabezpečovací signalizace
hosp.	-	hospodářský
Kč	-	Koruna česká
krimi	-	kriminalita
LAU	-	Local Administrative Units
LMD	-	lehká mozková dysfunkce
maj.	-	majetkové
MHD	-	městská hromadná doprava
mot.	-	motorové
MSK	-	Moravskoslezský kraj
n. m.	-	nad mořem
neopr.	-	neoprávněné
nezam.	-	nezaměstnanost
NMD	-	nezletilí, mladiství a děti
NUTS	-	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique
obd.	-	období
PČR	-	Policie České republiky
pl.	-	platební
roz.	-	rozhodnutí
Sb.	-	sbírka
SLBD	-	sčítání lidu, domů a bytů
SSP	-	státní sociální podpora
str.	-	strana

tab.	-	tabulka
tis.	-	tisíc
tr.	-	trestná
ÚP	-	úřad práce
úř.	-	úřední
ÚSK	-	Ústecký kraj
voz.	-	vozidlo
zpp.	-	znění pozdějších předpisů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30. 4. 2010

.....
Bc. Monika Jonkišová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Pustkovecká 21, Ostrava-Pustkovec, 708 00

Seznam příloh

Příloha 1	-	Klasifikace CZ-NUTS
Příloha 2	-	Prognóza demografie podle věkových skupin a pohlaví v MSK
Příloha 3	-	Věková struktura uchazečů o zaměstnání v MSK v roce 2009
Příloha 4	-	Výkaz nezaměstnanosti v roce 2005-2008
Příloha 5	-	Statistický výkaz kriminality mládeže v MSK v roce 2009

Klasifikace CZ-NUTS

Klasifikace CZ-NUTS zahrnuje tu část evropské klasifikace NUTS, která popisuje území České republiky. Je nedílnou součástí evropské klasifikace NUTS. Popisuje územní jednotky České republiky podle pravidel daných nařízením 1059/2003. Výchozí nastavení klasifikace CZ-NUTS podle těchto nových pravidel EU bylo provedeno k 1. květnu 2004 (sdělení č. 228/2004 Sb.).

S účinností **od 1. ledna 2008** je Klasifikace územních statistických jednotek **CZ-NUTS aktualizována** sdělením ČSÚ č. 201/2007 Sb., v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 a nařízením Komise (ES) č. 105/2007, kde jsou promítnuty nové změny územních statistických jednotek členských států EU.

V aktualizované klasifikaci CZ-NUTS dochází k následujícím změnám:

- 1) ruší se úroveň NUTS 4 (okresy),
- 2) mění se kód NUTS 3 u dvou krajů:
 - Vysočina – nově CZ063 (místo stávajícího kódu CZ061)
 - Jihomoravský kraj – nově CZ064 (místo stávajícího kódu CZ062)

Důvody aktualizace a její důsledky:

- Ad 1) Zrušením úrovně NUTS 4 je klasifikace CZ-NUTS uvedena do souladu s evropskou klasifikací NUTS, která končí na úrovni NUTS 3. Regionální členění území je řešeno novým systémem LAU (Local Administrative Units), kde na úroveň LAU 1 byla v Eurostatu automaticky převedena bývalá úroveň NUTS 4 a úroveň LAU 2 je tvořena obcemi. Hlavní město Praha se v systému LAU dále nečlení. Systém LAU není v EU zaváděn legislativními nástroji.
- Ad 2) V rámci postupného narovnávání skladebnosti územních struktur (kraje – okresy – správní obvody obcí s rozšířenou působností – správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem) došlo v ČR na základě zákona č. 387/2004 Sb. k 1. lednu 2005 k několika změnám hranic krajů (NUTS 3), jejichž důsledkem jsou, podle pravidel nastavených v nařízení 1059/2003, změny kódů krajů Vysočina a Jihomoravského.

Číselník okresů - OKRES_LAU

Od **1. ledna 2008** bude systém statistické klasifikace územních struktur v České republice rozdělen, v souladu se systémem Eurostatu, na dvě části:

Klasifikace CZ-NUTS

Systém LAU-NUTS

Charakteristiky nového členění statistických systémů územních struktur

CZ-NUTS

Klasifikace popisující územní struktury do úrovně krajů (NUTS 3). Má právní základ v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. (ES) 1059/2003. Změny v klasifikaci NUTS jsou prováděny formou nařízení Komise v tříletých intervalech podle pravidel daných nařízením EP a Rady č. (ES) 1059/2003.

LAU

Systém LAU je určen zejména pro potřeby statistiky regionů. Na rozdíl od systému NUTS, který je postaven na právním základě, LAU legislativní oporu nemá. Změny v systému LAU jsou každoročně oznamovány Eurostatu. Z hlediska statistiky mají LAU závazný charakter.

LAU mají dvě úrovně tvořené dvěma samostatnými číselníky propojenými vazbami:

- **LAU 1** (dřívější NUTS 4) jsou v ČR tvořeny okresy. Územní jednotky na úrovni LAU 1 přebírají kódy od dřívějších jednotek NUTS 4. Proti NUTS 4 jsou v LAU 1 následující změny:
 - do kódů LAU 1 okresů krajů Vysočina a Jihomoravského se promítá změna kódů NUTS 3 těchto krajů,
 - Praha se na úrovni LAU 1 nečlení,
 - číselník OKRES_LAU přebírá z klasifikace CZ-NUTS platné do 31. prosince 2007 rovněž položku CZ Extra-Regio pro mimoregionální hospodářské území, která byla zavedena na úrovni NUTS 4.
- **LAU 2** (obce).

Prognóza demografie podle věkových skupin a pohlaví v MSK

Příloha 2

Věkové složení obyvatelstva podle věkových skupin, obě pohlaví v ČR (k 1.1.) (bez migrace)

Věk	2009*	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060	2065
Celkem	1250255	1250348	1249986	1246601	1237966	1221804	1199660	1174731	1148566	1120906	1091249	1058534	1022685
0-4	62528	64020	64255	61560	56979	50695	47491	48720	49880	48685	45748	42169	39758
5-9	55756	56236	64080	64215	61524	56947	50670	47471	48700	49864	48673	45742	42165
10-14	60451	57823	56200	64042	64181	61499	56929	50657	47461	48691	49856	48665	45734
15-19	82013	78824	57759	56145	63987	64131	61454	56893	50626	47435	48669	49839	48653
20-24	87244	86818	78624	57627	56023	63858	64011	61351	56804	50559	47380	48619	49798
25-29	89939	87279	86562	78406	57473	55881	63705	63870	61230	56707	50482	47319	48568
30-34	105037	102964	86981	86281	78156	57296	55716	63535	63718	61100	56601	50401	47256
35-39	93961	98230	102493	86582	85895	77812	57058	55506	63322	63524	60936	56470	50301
40-44	89444	87417	97399	101656	85915	85273	77282	56706	55196	63005	63243	60703	56286
45-49	83254	86748	86122	96092	100356	84886	84326	76494	56186	54746	62552	62843	60379
50-54	89054	86279	84566	84174	94166	98548	83514	83086	75472	55515	54172	61983	62356
55-59	90842	90296	83097	81841	81776	91892	96449	81895	81641	74295	54755	53534	61367
60-64	79790	81597	85278	79029	78381	78799	89023	93654	79739	79716	72720	53739	52682
65-69	64019	66612	74991	79069	73929	74015	74869	84972	89681	76645	76922	70406	52215
70-74	42288	43992	58827	67259	71767	67912	68669	69831	79793	84651	72760	73441	67565
75-79	35797	35313	36250	49882	58393	63471	60946	62283	63892	73767	78901	68406	69642
80-84	24014	24286	25915	27840	39703	48006	53256	51928	54016	56117	65848	71218	62518
85-89	12023	12727	14542	16482	18764	27870	34963	39616	39469	42183	44471	53414	58442
90+	2801	2887	6045	8419	10598	13013	19329	26263	31740	33701	36560	39623	47000
průměrný věk	40,2	40,4	41,6	42,9	44,2	45,6	46,9	47,8	48,5	49,0	49,5	50,0	50,4

*reálné údaje

Zdroj: ČSÚ - prognózy, upraveno.

Věkové složení mužů podle věkových skupin v MSK (k 1.1.) (bez migrace)

Věk	2009*	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060	2065	2066
Muži celkem	612661	612740	612327	610166	605218	596515	585224	573225	561064	548129	533807	517616	499995	496440
0-4	32131	32786	33071	31691	29339	26109	24461	25094	25690	25075	23561	21718	20476	20351
5-9	28444	28882	32851	33053	31675	29325	26098	24453	25085	25684	25069	23560	21716	21394
10-14	30988	29528	28860	32829	33034	31662	29316	26091	24448	25081	25680	25066	23555	23181
15-19	41845	40279	29492	28827	32796	33004	31635	29294	26073	24432	25068	25670	25058	24821
20-24	44843	44449	40131	29392	28739	32703	32919	31561	29231	26024	24393	25033	25641	25609
25-29	46540	45230	44258	39967	29279	28634	32591	32815	31474	29160	25969	24349	24995	25194
30-34	54246	53191	45000	44047	39784	29151	28516	32471	32706	31380	29084	25911	24304	24315
35-39	48532	50658	52842	44715	43779	39552	28992	28376	32330	32579	31272	28999	25847	25295
40-44	46300	45280	50065	52261	44259	43366	39205	28763	28176	32127	32402	31127	28888	28308
45-49	42856	44680	44369	49169	51384	43575	42749	38700	28430	27890	31845	32155	30934	30593
50-54	44242	43008	43128	43009	47850	50171	42669	41944	38041	28005	27528	31493	31861	31677
55-59	43686	43678	40767	41213	41349	46322	48786	41605	41011	37288	27525	27130	31118	31662
60-64	36909	37799	40289	37993	38814	39280	44338	46848	40108	39686	36203	26825	26542	27074
65-69	28466	29526	33402	36113	34516	35768	36518	41482	44033	37900	37690	34541	25717	25220
70-74	18139	18899	24684	28550	31415	30535	32114	33039	37882	40498	35131	35194	32472	30581
75-79	13361	13347	14504	19668	23458	26442	26210	28003	29168	33899	36640	32141	32540	32590
80-84	7428	7661	8954	10312	14539	17978	20779	21046	23041	24388	28911	31659	28184	28175
85-89	3114	3237	4194	5202	6336	9245	11894	14143	14713	16639	17900	21765	24107	23661
90+	591	622	1466	2155	2873	3693	5434	7497	9424	10394	11936	13280	16040	16739
0-14	91563	91196	94782	97573	94048	87096	79875	75638	75223	75840	74310	70344	65747	64926
15-64	449999	448252	430341	410593	398033	385758	372400	352377	327580	308571	291289	278692	275188	274548
65+	71099	73292	87204	102000	113137	123661	132949	145210	158261	163718	168208	168580	159060	156966

Zdroj: ČSÚ - prognózy, upraveno.

Věkové složení žen podle věkových skupin v MSK (k 1.1.) (bez migrace)

Věk	2009*	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060	2065	2066
0-4	30397	31234	31184	29869	27640	24586	23030	23626	24190	23610	22187	20451	19282	19165
5-9	27312	27354	31229	31162	29849	27622	24572	23018	23615	24180	23604	22182	20449	20146
10-14	29463	28295	27340	31213	31147	29837	27613	24566	23013	23610	24176	23599	22179	21827
15-19	40168	38545	28267	27318	31191	31127	29819	27599	24553	23003	23601	24169	23595	23371
20-24	42401	42369	38493	28235	27284	31155	31092	29790	27573	24535	22987	23586	24157	24129
25-29	43399	42049	42304	38439	28194	27247	31114	31055	29756	27547	24513	22970	23573	23760
30-34	50791	49773	41981	42234	38372	28145	27200	31064	31012	29720	27517	24490	22952	22961
35-39	45429	47572	49651	41867	42116	38260	28066	27130	30992	30945	29664	27471	24454	23925
40-44	43144	42137	47334	49395	41656	41907	38077	27943	27020	30878	30841	29576	27398	26839
45-49	40398	42068	41753	46923	48972	41311	41577	37794	27756	26856	30707	30688	29445	29107
50-54	44812	43271	41438	41165	46316	48377	40845	41142	37431	27510	26644	30490	30495	30299
55-59	47156	46618	42330	40628	40427	45570	47663	40290	40630	37007	27230	26404	30249	30708
60-64	42881	43798	44989	41036	39567	39519	44685	46806	39631	40030	36517	26914	26140	26747
65-69	35553	37086	41589	42956	39413	38247	38351	43490	45648	38745	39232	35865	26498	25896
70-74	24149	25093	34143	38709	40352	37377	36555	36792	41911	44153	37629	38247	35093	32787
75-79	22436	21966	21746	30214	34935	37029	34736	34280	34724	39868	42261	36265	37102	37194
80-84	16586	16625	16961	17528	25164	30028	32477	30882	30975	31729	36937	39559	34334	34478
85-89	8909	9490	10348	11280	12428	18625	23069	25473	24756	25544	26571	31649	34335	33392
90+	2210	2265	4579	6264	7725	9320	13895	18766	22316	23307	24624	26343	30960	32169
0-14	87172	86883	89753	92244	88636	82045	75215	71210	70818	71400	69967	66232	61910	61138
15-64	440579	438200	418540	397240	384095	372618	360138	340613	316354	298031	280221	266758	262458	261846
65+	109843	112525	129366	146951	160017	170626	179083	189683	200330	203346	207254	207928	198322	195916

Zdroj: ČSÚ - prognózy, upraveno.

Věková struktura uchazečů o zaměstnání v MSK v roce 2009

	věk												Celkem uchazečů o zaměstnání
	do 19	<i>z toho do 18 let</i>	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	nad 65	
31. 03. 2009	3 083	773	8 866	7 304	8 048	7 648	7 868	8 038	10 366	8 878	2 223	50	72 372
30. 06. 2009	2 789	784	9 169	7 793	8 539	7 992	8 160	8 376	10 444	9 402	2 518	48	75 230
31. 09. 2009	4 299	616	9 775	7 926	8 474	8 052	7 966	8 358	10 513	9 828	2 674	42	77 907
31. 12. 2009	3 516	695	9 721	8 392	9 279	8 772	8 589	8 908	11 145	9 698	2 506	55	80 581

Zdroj: interní materiály ÚP v Ostravě, vlastní zpracování.

Počet mladistvých uchazečů o zaměstnání v MSK v roce 2009

Období	Počet
leden	737
únor	763
březen	773
duben	804
květen	808
červen	784
červenec	742
srpen	705
září	616
říjen	635
listopad	689
prosinec	695

Zdroj: interní materiály ÚP v Ostravě, vlastní zpracování.

Výkaz nezaměstnanosti v letech 2005-2008 v Moravskoslezském kraji

	celkem ⁷⁰	Věková struktura											
			z toho										
		<i>do 19</i>	<i>do 18 let</i>	<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>nad 65</i>
2005	104 706	5 262	<i>1 012</i>	14 770	12 387	12 094	11 341	11 620	12 812	14 180	8 660	1 549	31
	96 039	4 523	<i>1 025</i>	12 811	11 019	11 131	10 272	10 705	11 739	13 480	8 642	1 682	35
	96 310	6 283	<i>815</i>	12 786	10 571	10 837	9 962	10 463	11 439	13 273	8 969	1 691	36
	96 528	5 099	<i>859</i>	12 511	10 885	11 120	10 321	10 695	11 493	13 527	9 197	1 648	32
2006	97 713	4 547	<i>904</i>	12 866	10 819	11 381	10 422	10 987	11 672	13 820	9 459	1 706	34
	88 737	3 726	<i>916</i>	11 401	9 726	10 279	9 403	10 044	10 534	12 707	9 140	1 743	34
	88 244	5 620	<i>757</i>	11 309	9 287	9 786	9 017	9 750	10 033	12 344	9 200	1 856	42
	85 422	4 163	<i>819</i>	10 276	9 011	9 774	8 941	9 644	9 955	12 406	9 363	1 850	39
2007	82 869	3 486	<i>902</i>	9 327	8 275	9 572	8 631	9 469	9 866	12 614	9 656	1 930	43
	72 365	2 672	<i>880</i>	7 302	6 844	8 221	7 544	8 294	8 680	11 644	9 164	1 945	55
	69 645	4 030	<i>721</i>	7 263	6 419	7 520	6 985	7 628	7 914	10 875	8 998	1 959	54
	65 816	2 845	<i>737</i>	6 307	6 082	7 234	6 768	7 419	7 690	10 691	8 720	2 020	40
2008	61 270	2 488	<i>783</i>	5 952	5 352	6 619	6 155	6 897	7 172	10 139	8 458	2 000	38
	54 528	2 050	<i>768</i>	5 034	4 707	5 900	5 502	6 080	6 342	9 162	7 778	1 931	42
	54 473	3 371	<i>663</i>	5 664	4 883	5 639	5 335	5 753	6 011	8 568	7 351	1 852	46
	57 455	2 745	<i>716</i>	6 057	5 499	6 243	5 855	6 270	6 488	8 951	7 424	1 882	41

Zdroj: interní materiály ÚP v Ostravě, vlastní zpracování.

⁷⁰ Data jsou v každém roce zpracována čtvrtletně vždy k 31. 3., 30. 6., 31. 9. a k 31. 12.

Příloha 5

Statistický výkaz kriminality mládeže v MSK v roce 2009

TSK	Název	Zjiště no	Objasněno		Alkohol-	Reci divis té	Spácháno skutků	Mladist ví 15-17 let	Děti 1-17 let	Stíháno, vyšetřováno osob				Škody (tis Kč)	
			Počet	Dodateč ně						Celke m	Reci divis té	Nezlet ilí 1-14 let	Mladist ví 15-17 let	Celkem	Zajiště no
101	Vraždy loupežné	2	2	0	1	1	0	0	0	2	1	0	0	27	0
102	Vraždy sexuální	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
103	Vraždy motiv. osob. vztahy	13	13	0	4	4	0	0	0	13	4	0	0	0	0
104	Vraždy na objednávku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
105	Vraždy novorozence matkou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
106	Vraždy ostatní	7	4	0	1	2	0	0	0	9	5	0	0	400	0
101- 106	Vraždy celkem:	22	19	0	6	7	0	0	0	24	10	0	0	427	0
111	Usmrcení lidského plodu- §227	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
112	Usmrcení lidského plodu- §228	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
121	Opuštění dítěte	3	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0
122	Únos	2	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
131	Loupeže	672	372	45	29	246	80	111	171	473	238	65	105	11 524	77
132	Loupeže na finančních institut.	14	6	0	0	4	0	0	0	3	1	0	0	155	0
141	Násilí na veř. čin. mimo pol.	13	12	3	5	9	0	0	0	14	8	0	0	1	0
142	Násilí na veř. čin. - policistovi	63	59	1	25	37	0	5	5	56	35	0	3	231	0
143	Násilí na veř. čin. - obec. pol.	27	24	0	15	17	0	1	1	24	19	0	0	0	0

151	Úmyslné ublížení na zdraví	1 037	693	126	213	376	21	69	90	843	360	18	63	436	0
161	Rvačky	1	1	1	2	2	0	0	0	6	6	0	0	0	0
171	Násilí a vyhrož. proti skup. ob.	19	17	0	9	12	0	0	0	12	8	0	0	9	0
172	Braní rukojmí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
173	Nebezpečné vyhrožování	172	138	23	58	88	1	3	4	136	71	1	0	66	0
181	Vydírání	162	112	6	5	66	8	11	18	102	44	11	12	3 252	0
182	Omez. a zbavení os. svobody	23	11	7	4	7	2	1	3	22	6	2	2	0	0
183	Porušování domovní svobody	288	150	15	31	117	4	13	17	158	104	9	8	592	1
184	Neopr.zás.do práva domu, bytu...	38	30	5	2	17	0	0	0	45	22	0	0	106	0
185	Týrání svěřené osoby	17	12	3	1	5	0	0	0	17	5	0	0	0	0
186	Týrání osoby žijící ve spol. obydlí	49	41	7	14	27	0	0	0	41	20	0	0	0	0
187	Omezování svobody vyznání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
188	Útisk	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
189	Porušování svob.sdruž. a shrom.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
190	Ostatní násilné trestné činy	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
101-190	Násilné činy celkem:	2 623	1 702	242	419	1 039	116	214	309	1 982	960	106	193	16 799	78
201	Znásilnění	77	58	4	14	39	0	3	3	58	37	0	5	9	0
211	Pohlavní zneužívání v závislosti	7	5	0	0	2	0	0	0	5	2	0	0	0	0
212	Pohlavní zneužívání ostatní	95	65	5	3	16	12	16	28	62	13	12	15	0	0
213	Komerč.forma sex.zneuž.v závisl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
214	Komerč.forma sex.zneuž. ostatní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
231	Ostatní pohlavní úchytky	36	23	1	5	12	0	0	0	19	9	0	0	0	0
241	Ohrožování mravnosti	15	8	1	0	1	0	1	1	7	1	0	1	0	0
251	Ohrožování pohlavní nemocí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

252	Ublížení na zdraví pohl. nem.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
253	Ubl. na zdr. pohl. nem. z nedb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
271	Kuplířství	4	4	0	0	4	0	0	0	8	5	0	0	0	0
280	Soulož mezi příbuznými	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
281	Obchodování s lidmi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
290	Ostatní mravnostní trestné činy	11	10	0	0	3	0	1	1	5	1	0	1	0	0
201-290	Mravnostní činy celkem:	245	173	11	22	77	12	21	33	165	69	12	22	9	0
311	Krádeže vloupáním do obch.	841	261	29	20	227	2	33	34	186	120	5	32	28 555	225
312	Krádeže vloup. do výkl. skříní	60	13	0	0	7	2	6	6	12	4	1	4	927	2
321	Kr. vl. do restaurací a hostinců	465	136	17	5	101	8	16	20	110	70	5	9	11 186	7
322	Kr. vl. do ubytovacích objektů	59	7	4	0	9	0	1	1	5	2	0	0	2 511	0
323	Krádeže vloupáním do kiosků	213	80	18	6	62	13	27	35	89	48	4	25	3 168	18
324	Kr. vl. do jíd.záv.kuch.strav.zař.	14	2	3	0	2	1	3	3	11	1	1	5	175	0
331	Kr. vl. do obj. st. um. př.-ne 332	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43	0
332	Kr. vl. do kult. objektů - ne 331	11	3	0	0	2	0	0	0	3	1	0	0	391	0
341	Kr. vl. do pokl. a panc. skříní	11	6	1	0	3	0	0	0	9	2	0	0	1 738	25
350	Kr. vl. do výpočet. středisek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
351	Krádeže vloupáním do škol	167	25	6	3	25	3	9	9	21	12	2	4	3 755	57
371	Krádeže vloupáním do bytů	719	202	23	3	174	12	26	36	125	77	6	19	22 396	31
372	Kr. vl. do vík. chat soukr. osob	227	79	6	3	74	3	14	15	37	23	2	9	3 841	1
373	Kr. vl. do rodinných domků	318	92	8	2	71	8	24	28	87	41	9	20	12 392	186
390	Kr. vl. do ostatních objektů	3 887	533	89	19	464	39	95	116	436	240	41	66	130 728	890

311-390	Krádeže vloupáním celkem:	6 996	1 439	204	61	1 221	91	254	303	1 131	641	76	193	221 806	1 442
411	Krádeže kapesní	2 757	276	20	11	180	57	53	105	181	103	25	34	13 985	149
412	Krádeže při pohlavním styku	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	11	0
413	Krádeže jiné na osobách	1 307	201	16	11	139	35	48	80	137	79	17	27	7 025	99
421	Krádeže mezi zaměst. na prac.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0
431	Krádeže mot. voz. dvoustopých	877	267	44	41	186	22	70	79	230	108	10	48	81 016	898
432	Krádeže mot. voz. jednostop.	40	17	2	1	8	2	6	8	18	7	3	3	1 140	155
433	Krádeže věcí z automobilů	6 907	586	69	8	538	35	47	72	288	218	8	28	137 469	293
434	Krádeže součástek mot. voz.	284	29	4	0	27	2	2	3	31	18	2	2	7 072	9
435	Krádeže jízdních kol	1 120	143	9	2	116	4	15	17	58	39	2	10	15 615	132
441	Krádeže domácího zvířectva	5	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	200	0
451	Krádeže v bytech	589	249	36	5	162	14	37	50	264	147	9	32	18 809	143
461	Kr. věcí na nádražích	33	3	0	0	2	1	0	1	4	3	1	0	691	5
462	Kr. věcí během jízdy v DP	37	2	0	0	2	0	0	0	2	2	0	0	616	28
471	Kr. v obj. se starož. před.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0
480	Krádeže v jiných objektech	2 954	1 531	106	98	1 456	14	96	108	1 475	1 284	11	69	55 690	1 783
490	Krádeže ostatní	767	125	38	5	115	5	13	17	174	106	6	9	31 408	125
411-490	Krádeže prosté celkem:	17 680	3 431	344	182	2 933	191	388	541	2 863	2 115	94	262	370 775	3 819
511	Podvod	617	277	106	0	205	2	9	11	242	138	0	8	77 886	252
521	Zpronevěra	125	78	26	1	56	5	1	6	95	50	0	2	11 348	15
530	Neoprávněné užívání cizí věci	6	2	0	0	1	0	0	0	2	1	0	0	1 773	0
588	Zatajení věci	177	40	5	2	18	2	2	4	51	18	6	2	3 357	19
589	Poškození cizí věci	1 472	197	32	84	101	16	18	32	260	95	34	17	40 442	1
590	Ostatní majetkové trestné činy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
311-590	Majetkové činy celkem:	27 073	5 464	717	330	4 535	307	672	897	4 644	3 058	210	484	727 387	5 548

611	Výtržnictví	164	118	15	73	82	4	12	15	190	100	7	10	278	0
612	Výtrž. na sport. a veřej. akcích	17	14	1	7	8	1	0	1	16	8	1	0	315	0
613	Sprejerství	522	231	18	7	98	91	127	159	128	31	39	43	4 414	0
630	Podáv. anabol. látek mládeži	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
631	Ohrož. mravní vých. mládeže	135	118	21	1	96	0	0	0	164	108	0	0	0	0
632	Podávání alk. nápojů mládeži	7	5	1	2	1	0	3	3	6	1	0	2	0	0
633	Obchodování s dětmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
634	Nedovolené překročení st. hr.	4	3	1	0	1	0	0	0	6	2	0	0	0	0
635	Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro J	244	211	18	0	98	18	20	38	239	99	13	28	0	0
636	Šíření toxikománie	2	2	0	0	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0
637	Zneuž. pravomoci veř. činitele	10	6	1	0	1	0	0	0	8	1	0	0	1	0
639	Neoprávněné nakl. s os. údaji	3	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
640	Maření úkolu veř.činitele z nedb.	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
641	Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro S	30	25	1	0	15	1	1	2	20	11	1	2	0	0
642	Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro V	13	8	3	0	11	0	0	0	7	7	0	0	0	0
651	Požáry	186	26	4	2	12	1	6	7	15	4	2	5	39 584	0
652	Výbuchy	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 010	0
662	Nedovolené ozbrojování	30	22	1	0	13	0	0	0	15	9	0	0	0	0
663	Maření výkonu úředního rozh.	516	474	21	14	363	4	95	99	413	306	3	35	629	0
664	Překup. a přechov. - podílnictví	108	98	4	0	63	7	16	23	84	52	4	8	0	0
611-664	Ostatní krim. činy celkem:	1 995	1 364	110	106	864	127	280	347	1 315	741	70	133	51 231	0
721	Nadržování	2	2	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0
730	Veškeré nehody -úmyslné	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

731	Dopr. nehody silniční - nedbal.	1 090	904	156	303	226	2	11	13	1 056	218	2	8	77 885	0
732	Dopr. nehody letecké - nedbal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
733	Dopr. nehody vodní - nedbal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
741	Železniční nehody - nedbal.	2	1	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	2 115	0
742	Neh. komb. - žel.-sil. - nedbal.	7	6	2	0	0	0	0	0	8	0	0	0	694	0
750	Ublíž. na zdr. z nedbal.-prac.úr.	19	10	7	0	2	0	0	0	18	2	0	0	0	0
751	Ublíž. na zdr. z nedbal.-ostatní	45	22	9	2	7	0	0	0	32	6	0	0	403	0
762	Poškození věřitele	2	1	1	0	1	0	0	0	2	1	0	0	3 057	0
763	Zvýhodňování věřitele	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	600	0
771	Ohrožení pod vl. náv. l., opilství	1 459	1 376	66	1 237	544	0	0	0	1 420	527	0	0	7 812	0
772	Zanedbání povinné výživy	1 547	1 545	1	0	1 077	0	0	0	1 371	938	0	0	0	0
781	Ohrožení bezp. VDP, civ. pl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
782	Sdělení nepravdivé informace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
783	Zavlečení VDP do ciziny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
784	Týrání zvířat	5	3	1	0	2	0	0	0	3	1	0	0	5	0
785	Šíření poplašné zprávy	17	5	1	0	2	0	0	0	3	2	0	0	0	0
786	Zločinné spolčení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
787	Hanobení nár., přesvědč. a rasy	4	3	0	1	3	0	0	0	5	3	0	0	0	0
788	Podněcování k nár. a ras. nenáv.	3	1	0	0	0	1	0	1	5	0	5	0	6	0
789	Podpora a propagace hnutí	14	8	0	3	5	0	1	1	7	5	0	1	0	0
790	Ostatní trestná činnost	2 174	2 031	95	256	1 396	17	133	149	1 935	1 237	7	105	7 316	0
721-790	Zbývající kriminalita celkem:	6 391	5 918	340	1 802	3 266	20	145	164	5 877	2 940	14	114	99 893	0
801	Tr.č. proti př. o nekalé soutěži	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0

803	Neoprávněné podnikání	10	7	1	0	3	0	0	0	6	1	0	0	25	0
806	Poškození spotřebitele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
807	Pašování a krácení cla	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1 318	0
808	Zkresl. údajů o stavu hosp.a jm.	33	23	2	0	4	0	0	0	24	4	0	0	12 725	0
809	Poruš. závaz. práv. hosp. styku	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
810	Poruš. povin.v řízení o konkur.	4	2	3	0	2	0	0	0	4	2	0	0	1 144	0
811	Poruš. pov. při správě ciz. maj.	13	2	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0	835 380	0
812	Krádež	31	26	1	1	17	0	0	0	23	15	0	0	2 161	43
813	Neoprávněné užívání cizí věci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
814	Pošk. cizí věci	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0
815	Podv. proti soc. zab. a nem. p.	100	82	28	1	52	0	0	0	114	52	0	0	2 522	0
816	Ochrana měny	209	34	2	0	3	3	20	22	50	3	4	22	4 322	0
817	Padělání známek a kolků	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
819	Krácení daně	58	22	18	0	10	0	0	0	57	11	0	0	961 096	0
820	Zneuž. pravomoci veř. činitele	7	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	19 481	0
821	Úplatkářství - přijímání úplatku	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
822	Poškození věřitele	12	3	1	0	2	0	0	0	3	2	0	0	11 018	0
823	Paděl. a pozměň. veř. listiny	45	21	3	0	9	0	1	1	23	7	0	1	688	0
824	Nedov. výr. a drž.st.peč. a úř.raz.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
825	Ohrožování zdraví závad. potr.	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
826	Vystavení neprav. potvrzení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
827	Neopráv. užívání mot. voz.	5	4	1	0	1	0	1	1	5	1	0	1	286	0
828	Poruš. tajemství doprav. zpráv	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

829	Zpronevěra	275	191	55	2	112	0	1	1	222	92	0	1	112 405	8
830	Podvod	523	265	94	1	173	0	5	5	340	161	0	2	510 556	0
831	Plet. při veř. soutěži a dražbě	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
832	Poruš. př. o nakl. s k. zb. a t.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
833	Zneuž. informací v obch. styku	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	923	0
834	Neoprávněné provozování loterie	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
835	Poruš. předp. o nálepkách	5	5	1	0	2	0	0	0	11	1	0	0	63	0
836	Neoprávněné nakl. s os. údaji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
837	Ostatní tr. činy proti měně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
838	Neoprávněné držení plat. karty	1 200	184	38	7	135	17	14	31	177	102	3	11	9 299	8
839	Por. př. o zahr. ob. s voj. mat.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
840	Rozkr. přepr. zás. - železnič.	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	45	0
841	Rozkr. přepr. zás. - poštovních	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	495	0
842	Rozkr. přepr. zás. - silničních	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 341	0
843	Rozkr. přepr. zás. - leteckých	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
844	Rozkr. přepr. zás. - lodních	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
845	Maření úkolu veř.činitele z nedb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
846	Úplatkářství - podplácení	5	3	0	1	2	0	0	0	2	1	0	0	0	0
847	Úplatkářství - nepřímé	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
848	Zvýhodňování věřitele	5	1	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0	2 934	0
849	Pletichy při řízení konk. a vyr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
850	Ohr. pošk. život. prostř. - úmysl.	2	1	1	0	1	0	0	0	2	1	0	0	0	0
851	Ohr. pošk. život. prostř. - nedbal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
852	Předlužení	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	0

855	Nedovolená výr.rad.mat.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
860	Podílnictví	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
861	Por. práv k ochranné známce	9	4	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	32 497	0
862	Por. průmyslových práv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
863	Por. autorského práva	21	7	3	0	2	0	0	0	8	1	0	0	18 130	0
864	Zastření původu věci	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	600	0
865	Pošk. a zneuž. záz. na nos. infor.	5	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	112	0
866	Provoz. nepoctivých her a sáz.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
870	Havárie a provoz. poruch. - úmysl.	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
871	Havárie a provoz. poruch. - nedbal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
880	Pojistný podvod	23	13	3	0	4	0	0	0	19	3	0	0	5 049	0
881	Úvěrový podvod	707	563	100	1	362	0	3	3	719	370	0	0	82 907	42
885	Nesplnění ozn. povin. v daň. říz.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
886	Neodved. daně pojist. a přísp. ...	37	11	5	0	2	0	0	0	17	2	0	0	34 549	0
890	Ostatní hosp. trestné činy	29	22	4	1	13	0	0	0	24	11	0	0	888	1
801-890	Hospodářské činy celkem:	3 404	1 503	369	15	912	20	45	64	1 868	844	7	38	2 664 989	102
901	Vojenské trestné činy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
902	Trestné činy proti ústav. zřízení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
101-664	Obecná kriminalita celkem:	31 936	8 703	1 080	877	6 515	562	1 187	1 586	8 106	4 828	398	832	795 426	5 626
101-902	CELKOVÁ KRIMINALITA:	41 731	16 124	1 789	2 694	10 693	602	1 377	1 814	15 851	8 612	419	984	3 560 308	5 728

Zdroj: Policejní prezidium – statistiky, převzato z: <http://www.policie.cz>.